

Pääkirjoitus – Editorial
Krister Björklund

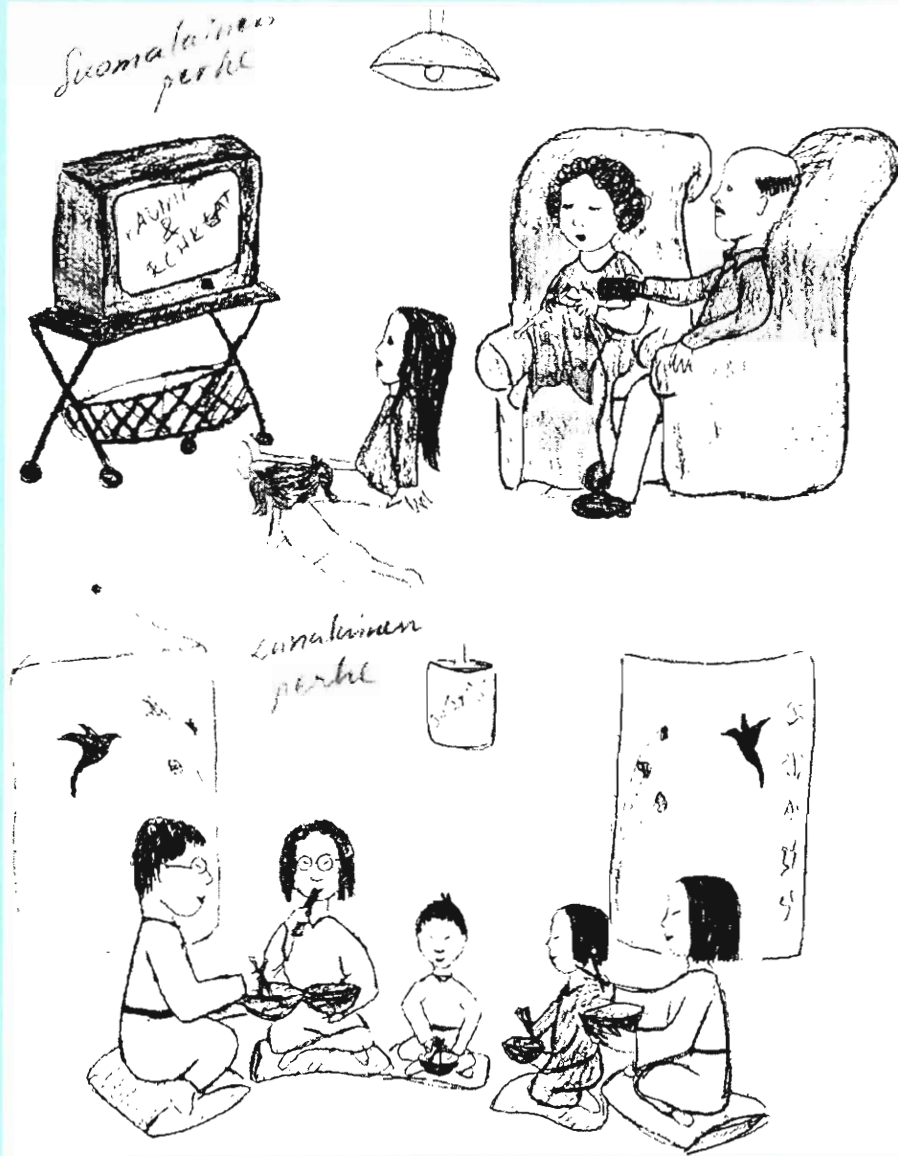
Peter Kivisto
Does Ethnicity Matter for European Americans?

Nina Forsten-Lindman
Ulkomailla syntyneiden lasten sosioemotionaalinen sopeutuminen

György Éger
Triple Border Regions in Central Europe

Kolumni
Ilkka-Christian Björklund

Tiedotuksia – Notices
Kirjat – Books

1994

SIIRTOLAISUUS

4

MIGRATION

Siirtolaisuus – Migration

21. vuosikerta – 21th year

Siirtolaisuusinstituutti • Migrationsinstitutet • Institute of Migration
Piispankatu 3, FIN-20500 Turku, Finland
puh./tel. (9)21-23 17 536, fax (9)21-23 33 460

- *Päätoimittaja/Editor-in-Chief:* Krister Björklund
- *Toimitussihteeri/Editorial Assistant:* Taimi Sainio
- *Toimittajat/Editors:* Maija-Liisa Kalhama, Krister Björklund, Jouni Korkiasaari
- *Toimituskunta/Editorial Board:* Siirtolaisuusinstituutin hallitus/
Administrative Board of the Institute of Migration
- *Tilaushintaa:* 40 mk/vuosi (4 numeroa), PSP 800011-495903
- *Subscriptions:* Finland and Scandinavia 40 FIM,
other countries \$12.00 a year (4 issues)

Siirtolaisuusinstituutin hallitus/ Administrative Board of the Institute of Migration

Hallituksen puheenjohtaja: <i>Tom Sandlund</i> , rehtori (SSKH) Åbo Akademi ja Helsingin yliopisto	<i>Jukka Leino</i> , toimistopäällikkö Ulkoasiainministeriö
<i>Martti Häikiö</i> , dosentti Helsinki	<i>Raimo Narjus</i> , rakennusneuvos Suomen Kuntaliitto
<i>Olli Kultalahti</i> , apulaisprofessori Tampereen yliopisto	<i>Aimo Pulkkinen</i> , ohjelmajohtaja Väestöliitto
<i>Risto Laakkonen</i> , neuvotteleva virkamies Työministeriö	<i>Heikki Silpola</i> , suunnittelus sihteeri Turun kaupunki
	<i>Keijo Virtanen</i> , professori Turun yliopisto

Henkilökunta/Staff

<i>Olavi Koivukangas</i> johtaja (virka vapaa)/Director (off duty)	<i>Jouni Korkiasaari</i> erikoistutkija/Senior Research Officer
<i>Krister Björklund</i> vt. johtaja/Director (acting)	<i>Minna Domander, Timo Virtanen</i> tutkijat/Research Officers
<i>Maija-Liisa Kalhama</i> osastosihteeri/Departmental Secretary	<i>Eve Kytäjä, Juha Niemelä</i> vierailevat tutkijat/Visiting Scholars
<i>Seija Sirkkiä</i> toimistosihteeri/Bureau Secretary	<i>Matti Kumpulainen</i> siirtolaisrekisterisihteeri/Registrar, Emigrant Register
<i>Anne Virtanen</i> toimistovirkailija (virka vapaa)/ Administrative Clerk (off duty)	<i>Sirkka-Liisa Laurila, Elisabeth Uschanov</i> siirtolaisrekisterivirkailijat/Emigrant Register Officers
<i>Piija Nütykoski</i> vs. toimistovirkailija/Office Assistant	<i>Emmi Auranen, Olga Jounolainen,</i> <i>Magdolna Kovács, Seppo Poutanen</i> tutkimus- ja toimistoapulaiset/ Research and Office Assistants
<i>Taimi Sainio</i> va. kirjastovirkailija/Librarian	

Kansi: Koulutyön piirros, joka liittyy dosentti Ismo Söderlingin suomalaisten ulkomaalaisasenteita selvittävään tutkimukseen.

Cover: A drawing by a schoolgirl, from Docent Ismo Söderling's research project on the attitudes of Finns towards immigrants.

EU ja muuttoliiketutkimus

Kun Suomesta tulee EU:n jäsen, tutkimusrahoitusta on opeteltava hakemaan uudella tavalla. Tekniset tieteet ja luonnontieteet (science) ovat EU:ssa erityisesti esillä ja yhteiskunnalliset ja humanistiset tieteet huomioidaan vahvasti taloudellisessa valossa. Kautta linjan EU:n ehdotuksesta tutkimuksen neljänneksi puiteohjelmaksi sana talous korostuu toistuvasti, jopa kestävän kehityksen käsite on mielletty täysin taloudellisesti.

Mitä muuttoliiketutkimukseen ja tähän läheisesti liittyvään etnisyystudiumukseen tulee, tilanne ei ole paras mahdollinen. Tämä ala ei ole saanut kovinkaan suurta huomiota EU:n listoilla. Paistaneeko tästä läpi ajatus Euroopasta ilman talousaluetta ulkopuolelta tulevia maahanmuuttajia?

Suomelta vaaditaan aivan erityistä tarkkaavaisuutta tutkimusrahojen hakemisessa, ettemme jää maksajan asemaan. Yksi tutkimusasiamies Brysselissä ei ole kovinkaan iso panostus. Eri tutkimuslaitokset joutuvat enenevässä määrin omin päin hakemaan rahoitusta EU-lähteistä, ja mitä paremmat kansainväliset tutkimuskontaktit, sen helpompi on onnistua. Erilaiset verkostot edesauttavat asiaa huomattavasti, koska sitä kautta saa rahoituksesta tietoa, jota ei itse välttämättä muualta löydä.

Suomen ja Ruotsin EU-jäsenyys, luo myös EU:lle uudenlaisen tilanteen. Koska EU:n pyrkimyksenä on sulkea rajoja ulospäin, Pohjois-Euroopasta tulee huolia EU:lle. Norjan ja Ruotsin raja on

melkein vartioimaton, ja Suomella on EU:n jäsenvaltioiden pisin maaraja Venäjälle.

Pohjoismainen tilanne tulee siten poikkeamaan manner-Euroopan tilanteesta, ja kun selvänä pyrkimyksenä on tasata yhteisön ulkopuolelta suuntautuvia maahanmuuttopaineita EU:n jäsenvaltioiden kesken, tilanne vaatii täällä erilaista tutkimusta kuin Keski-Euroopassa. Pohjoismainen asiantuntemus 40 vuoden yhteisistä työmarkkinoista sekä lähialueasiantuntemus ovat luoneet tietopohjan, jota EU:n olisi hyvä hyödyntää. Tämä on hyvä pitää mielessä kun uusia tutkimushankkeita suunnitellaan.

Tutkimusta sääntelevät sekä tieteen sisäiset intressit että yhteiskunnallinen tarve. Tutkimustarve, myös muuttoliikkeen alalla, muotoillaan tulevaisuudessa hyvin vahvasti Brysselistä käsin, ja silloin on helpompi saada rahoitusta tutkimukseen jollaista ei muualla osata yhtä hyvin tehdä. Ennen kaikkea tutkimuksen on oltava ennakoivaa ja askeleen edellä akuutteja ongelmia. Esimerkkinä tästä vaikkapa viime aikoina virinnyt keskustelu massamuuton aikaisista signaaleista.

Mutta eräs tutkimuseettinen asia on hyvä muistaa: on selvästi kyseenalaista tehdä tutkimusta vain rikkaan EU-alueen talouden tehostamisen näkökulmasta. Nähtäväksi jää, tuleeko muunlainen kuin taloudellisesti hyödynnettävä tutkimus jäämään yksinomaan kansalliseksi asiaksi.

Krister Björklund

The EU and Migration Research

When Finland becomes a member of the EU it is necessary to learn new ways of applying for research funding. Sciences are especially promoted in the EU, and social science and humanities are considered with respect to their economic applicability. The proposal for the Fourth Framework Programme emphasizes the development of economic efficiency, even the concept of sustainable development is given an economic interpretation.

As for migration and ethnicity research, the situation leaves much to be desired. This field has not received any great attention in the programme. Is this reflecting the idea of a brave new Europe without immigrants?

Finland must be on the alert in European research funding in order not to remain solely on the giving side. One research ombudsman in Brussels is not enough. When applying for financial support from the EU, the research institutions skilled in networking are better off. International networks provide information as well as cooperation partners.

The Finnish and Swedish EU-membership confronts the EU with a new situation. When Europe is closing its borders, the northern countries must receive special attention. The border between Sweden and Norway is now open and must be closed, and the Finnish

border to Russia is consolidated as the frontier between East and West.

The Nordic situation thus differs from that of continental Europe, and if the European Union will pursue an internal policy of trying to distribute immigrants from the outside more equally between the member states, the research tasks in eg. central and northern Europe will differ from each other. The Nordic countries have 40 years of experience of a common labour market and a thorough knowledge of the neighbouring areas in the Balticum and Russia. This accumulated knowledge is doubtlessly of great value in shaping European migration policy.

Research, especially applied, will in future be heavily influenced by the EU and then regional and national specialization will be an advantage in applying for research funding. It is very important to keep one step ahead in order to foresee possible crises and problems. A good example is the recent migration research on early warnings.

It is, however, important to remember that research should not be only confined to promote economical growth in the EU. There is a clear danger for basic research with seemingly no short-term practical application to be left only as a national concern, and that is not the right kind of policy.

Krister Björklund

Does Ethnicity Matter for European Americans?

Interpreting Ethnic Identity in the Post-Civil Rights Era

Peter Kivisto

It is not surprising that sociologists have entered into a sustained debate over whether or not a process of straight-line assimilation is underway among European ethnics, or, to use the phrase of Richard Alba (1981), whether these groups are experiencing the "twilight of ethnicity." In a long series of books and articles beginning in the immediate aftermath of the civil rights movement, Andrew Greeley (e.g., 1974; 1975; 1988; Greeley and McCready, 1975; Greeley, et al., 1980) has challenged this conclusion, arguing that ethnicity continues to shape people's values and behaviors.

Greeley's work is meant to be a challenge to those who see a fading role for ethnicity among the third and subsequent generational offspring of European immigrants. A wide range of attitudinal and behavioral topics are explored in Greeley's research. These include such personality attributes as conformism, anxiety, authoritarianism, moralism, and trust. Attitudes regarding such diverse topics as families and children, politics, race relations, and religion are also explored. Similarly, behaviors investigated include such diverse matters as political participation and drinking patterns. In addition, he looks at ethnic

differences in educational attainment and socioeconomic mobility. Throughout this ongoing research agenda, one recurring question is constantly posed: Does ethnicity matter?

Despite the mixed findings that emerge from his research, Greeley (1974:319) argues that ethnicity does matter, though he qualifies his answer: "to some extent some dimensions of the ethnic culture do indeed survive and enable us to predict some aspects of the behavior of the children, grandchildren, and great grandchildren of immigrants." He goes on to suggest, though with little empirical support, that people tend to look to the ethnic community in establishing a variety of interpersonal attachments, including marital partners, close friends, recreational partners, and informal associates (Greeley, 1974:306-307). Unfortunately, he proceeds with virtually no attention paid to the particular historical experiences of specific groups. He fails to locate ethnic identity in either social structural or historical contexts.

During the second half of the twentieth century the institutional network of most European American ethnic communities eroded considerably. Mutual aid societies, athletic clubs, cultural organizations, and the like all witnessed a decline in membership. The immigrant generation died off and their children and grandchildren chose not to follow in their footsteps, because they did not need these institu-

Peter Kivisto, Ph.D., Associate Professor of Sociology at Augustana College, Rock Island, Illinois, USA.

tions to assist them in their quest for economic security, a political voice, or enhanced status. Foreign language newspapers shut their doors forever as native-born ethnics no longer maintained what Joshua Fishman (1966) termed "language loyalty."

The Debate Over an Ethnic Revival

In contrast to the continuity of ethnicity perspective, which derived not only from the work of sociologists like Greeley, but also gained popular expression during the early 1970s in the writing of Michael Novak (1971), who spoke about what he referred to as "unmeltable ethnics," a different argument suggested that there was a contemporary resurgence of interest in ethnic identity. It presumably involved a return to various modes of ethnic affiliation — or in other words, it suggested that an ethnic revival was underway in the United States.

Actually, there are two different, though not necessarily mutually exclusive, versions of the ethnic revival theory. One focuses on the dynamics of generational change and is essentially psychological, while the other is political. The generational theory received its initial formulation by historian Marcus Lee Hansen (1990[1938]:195), summarized with the pithy claim that "what the son wishes to forget the grandson wishes to remember." (We can assume that Hansen also had in mind daughters and granddaughters, but he was insensitive to gender issues.) Hansen's "principle of third generation interest" was based on his understanding of the social psychology of second and third generation ethnics. Whereas the former were seen as insecure about their place in America, and therefore sought to abandon their ethnic past in order to fit into the society

outside of the ethnic world, the third generation was at home in America. Their secure status made possible a curiosity about and a pride in their ancestry.

If Hansen is read literally, the evidence overwhelmingly suggests that his hypothesis is incorrect (Appel, 1961; Nahirny and Fishman, 1962; Lazerwitz and Rowitz 1964; Abramson, 1975; Greene, 1990). However, if freed from its generational formulation, Hansen's thesis suggests that ethnicity must be treated as a flexible and variable phenomenon. This general perspective could be used to account for the growth of ethnic celebrations, genealogical interests, travel to the ancestral homeland, and interest in ethnic artifacts, ethnic cuisine, ethnic language and literature, and the dramatic expansion of interest in ethnicity on the part of scholars from a variety of disciplines (TeSelle, 1973; Tricarico, 1985, 1989; Archdeacon, 1985; Fishman, et al. 1985). While these manifestations of ethnicity must be accounted for, it is difficult to determine with precision the extent to which what amounts to a voluntary interest in one's ethnic background has permeated large sectors of European America. In fact, it would appear that this voluntary ethnicity is limited to a rather small sector, generally composed of the more highly educated members of the middle class.

To appreciate the limits inherent in this ethnic revival, it is helpful to compare the advocates of this return to ethnicity with various ethnic revivals in other parts of the advanced industrial world. According to Anthony Smith (1981:156), what is distinctive about the United States that makes this ethnic revival weak and politically ineffectual is the "lack of an autonomist, let alone separatist, nationalist component of the ideology of 'neo-ethnicity'." Simply put, this revival in the

United States was not linked to land—it entails no territorial claims (Rothschild, 1981; Nagel and Olzak, 1982; Nielsen, 1985).

This is not to suggest that a more political, interest-based form of resurgent ethnicity did not occur at approximately the same time as this more apolitical, nostalgic form of ethnic return. Nathan Glazer and Daniel P. Moynihan, in their seminal work *Beyond the Melting Pot* (1963), considered the five major groups in New York City that they scrutinized, including three European-origin groups—Jews, Italians, and Irish—as constituting in effect political interest groups, vying competitively in the political arena for their own piece of the pie. While they do not highlight this in their work, this emergent ethnicity was closely connected to racial politics, especially in major American cities with large black populations (Weed, 1971; Yancey, et al., 1976; Polenberg, 1980).

In a study of Italians and Irish in Providence, Rhode Island during the height of the civil rights movement, John Goering (1971) discerned a reemergence of ethnic identification. It was a conservative defense against perceived challenges to their neighborhoods and jobs expressed by working class and lower middle class urban ethnics, those who had not made it out of the ethnic enclave. Similarly, Jonathan Rieder's (1985) ethnography of the Jews and Italians in the Canarsie section of Brooklyn provides a vivid account of the way in which these two ethnic groups, different in history and politics, managed to find common ground in their collective quest to protect their neighborhood. They were united by a fear that their neighborhood was vulnerable to the pathologies of the ghetto (crime, drugs, teen pregnancies, and a general decline in civic responsibility) brought about by

the incursion of blacks and Hispanics into a predominantly white section of the borough. Both ethnic groups, although expressed in different ways, viewed affluent liberals as being unconcerned or outright hostile to them. Though these white ethnics were an important component of the liberal coalition that made up the Democratic party since the New Deal, they have shifted to embrace conservatism. While Rieder provides ample evidence of the racism that characterizes the thinking of many of these white ethnics, including some violent and other unpleasant acts on the part of a very small minority, he also indicates that the obvious discontent and anxiety they feel about their future is not entirely unfounded.

It should be noted that what is at stake here is not Italians and Jews returning to their ethnic roots, but European ethnics finding common cause against changes in the city that, to their mind, have come about because of the increased proximity of non-European ethnics. If, at an earlier time in the century, Italians entered into conflictual relations with Jews, Irish, or other European ethnics, today such conflicts have either disappeared or have become inconsequential in the face of forces which have produced or reinforced racial tensions and hostilities. Ethnicity has not disappeared for these European Americans, as the earlier assimilationists predicted. But neither has it exhibited an ability to resist change.

A useful way of accounting for both the indicators of the persistence of various manifestations of ethnicity and its simultaneous more pervasive gradual decline is via the theory of "symbolic ethnicity." This concept was formulated by Herbert Gans (1979), and is seen as applicable to ethnics from the third generation and beyond. Ethnicity for

most European Americans is seen by him as having a low level of intensity, occupying an individual's attention only sporadically. The decline in ethnic organizations and cultures does not make possible more substantive manifestations of ethnic identity or affiliation. Rather than relying on community or culture, the third generation and beyond makes use of symbols, doing so primarily out of a sense of nostalgia for the traditions of the immigrant generation.

Stanley Lieberson and Mary C. Waters (1988) have mined census data, and their findings provide general support for this thesis. For example, though differences persist regarding the spatial distribution of groups, in part predicated on length of time in the country, the trend is for all groups to spread out across all regions of the United States over time. Conceding that census data are not the most useful for considering cultural issues, nonetheless they found that in terms of three culturally shaped issues — fertility, marriage rates, and educational attainment — a clear convergence has occurred or is underway. While some differences remain in the propensity to marry, these differences are fading. For both fertility patterns and educational attainment, no statistically significant differences were observed across groups. Similarly, "for the most part socioeconomic inequalities among white ethnic groups are both relatively minor and unrelated to patterns of ethnic inequality found earlier in the century" (Lieberson and Waters, 1988:155).

Finally, Lieberson and Waters (1985, 1988) conclude that there is a trend toward increased intermarriage with other European Americans, seen especially among younger cohorts, and involving both ethnic groups from north-

western Europe as well as those from South Central Europe. This conclusion finds support in the work of Richard Alba (1985), also utilizing data from the 1980 census. He found intermarriage among native-born non-Hispanic whites to be widespread. Alba (1985:17) notes one irony in this trend, namely that as people acquire ever-more complicated mixed ancestries, multiple ancestry actually "increases the probability of sharing some common ancestry with a spouse."

But what are the implications of these trends for ethnic identity? Do they support Gans's symbolic ethnicity thesis? There are no simple answers to these questions. Rather, there is evidence of a considerable amount of flux in terms of ethnic identification (Lieberson and Waters, 1986). For the 13.3 million respondents who identified their ancestry as "American" or "United States" in the 1980 census, national origins are either unknown, unimportant, or both. One's ethnic ancestry has no apparent relevance for current sociopolitical matters. These "unhyphenated whites" may constitute a new ethnic group that "is in the process of forming" (Lieberson, 1985:179).

Ethnic Options

However, most respondents did opt to identify with, by claiming ancestry in, one or more European ethnic groups. The census data do not reveal what this meant to these individuals. Was it merely a fact of birth that a person was, say, Irish and German, or did these identities mean something to the individual? Mary C. Waters (1990) set out to explore this via a series of in-depth interviews with third and fourth generation ethnics in suburban Philadelphia and San Jose, California.

Her general conclusion is that, in fact, ethnicity does mean something for her subjects. She discerns in their attachment to ethnic identity a desire for a sense of community, while at the same time being intent on preserving a sense of individualism. Thus, their ethnicity takes on a voluntaristic cast. Taking part in a St. Patrick's Day parade or preparing ethnic dishes for holiday meals are examples of ways of connecting intermittently with an ethnic past without great outlays of time and energy. At the same time they pick and choose features of the ethnic tradition to valorize, while ignoring or abandoning others, such as a tradition that is sexist. Likewise, while the immigrant culture might have demanded that a women's role is in the home, a dual-career household composed of third or fourth generation ethnics will opt not to perpetuate the values that endorse that particular gender division of labor (Waters, 1990:168).

Waters (1990:155) concurs with Gans that this can be seen as symbolic ethnicity, which, she believes, "is not something that will easily or quickly disappear, while at the same time it does not need very much to sustain it. The choice itself — a community without cost and a specialness that comes to you just by virtue of being born — is a potent combination."

While her subjects made frequent use of ethnic distinctions, she noted that when asked to describe how the traditional values of their own ethnic group differed from others, respondents routinely argued, regardless of which group they were from, that their particular group placed a high premium on family, education, hard work, religiosity, and patriotism (Waters, 1990:134).

The general conclusions supporting the symbolic ethnicity thesis are further

confirmed in a survey research project undertaken by Richard Alba (1990:65–69) in New York state's capital region. In his sample, two-thirds of respondents identified ethnically, and of this group only one-quarter said that ethnicity was very important to them, about two-fifths said it was somewhat important, while one-third attached no importance to it. The older immigrant groups (English, German, Dutch, and French) attached less importance to ethnicity than the newer immigrant groups, such as Italians and Poles. Alba found that women tended to attach greater importance to ethnicity than men (cf., di Leonardo, 1987). Moreover, among the largest category, namely those that attach some importance to their ethnic identity, there is a feeling that ethnicity must be consciously nurtured if it is to survive. In other words, they think that ethnicity is at risk of fading away into insignificance. Like Gans, Lieberman, and Waters, Alba does not conclude that ethnic identity will entirely disappear for these white ethnics in the foreseeable future. Rather, he contends that as ethnic identity is severed from ethnic social structure, it increasingly becomes privatized, and (echoing Waters) as such resonates with American notions of individualism.

Thus, ethnicity for European Americans has not disappeared, but it is undergoing reformulation. Alba (1990) points to the possibility that what may be occurring is the emergence of a new ethnic group, which he refers to as the European American. Though Alba does not stress this, the manner in which many European Americans forge this panethnic identity is based on its conceptualization of other, non-European groups — on their understanding of "we" versus "them." Micaela di Leonardo

(1984:234) does make this connection when she writes of a symbolic ethnicity that makes use of "rhetorical nostalgia" in celebrating one's own past, while at the same time criticizing or denigrating other ethnic groups. Such nostalgia becomes a substitute for an appreciation of the differences in the historical experiences of various groups. For example, to argue, as so many European ethnics do, that their culture placed a high premium on close-knit families is to implicitly criticize groups such as African Americans because of the prevalence of singleparent households in that group. Similarly, the belief that one's ancestors imbued subsequent generations with a willingness to engage in hard work can be used as a way of blaming those groups who suffer from persistently high levels of unemployment and underemployment for their economic circumstances.

This approach fails to see, among other things, the historical impact of exclusionary hiring practices and the opposition of organized labor to inviting some groups into their ranks. Mary Waters (1990:147) detected a similar underside to symbolic ethnicity, and bluntly concluded that one of the reasons that "symbolic ethnicity persists [is] because of its ideological 'fit' with racist beliefs."

The Specter of Race

Public opinion polls capture something of the nature of changes that have transpired since Gunnar Myrdal conducted his research on American race relations. During the period when boundaries dividing different white ethnic groups have eroded considerably, what has happened to the color line? Changes in white racial attitudes since the 1940s are difficult to summarize both because the trends are not unambiguous and because

different analysts can and do interpret changes in various ways.

In terms of the acceptance of general principles regarding discrimination and integration, there is rather clear evidence that a substantial majority of whites have come to endorse equality and integration in principle (Taylor, et al., 1978). For example, while 54 percent of whites in 1942 believed that blacks should be required to occupy separate sections on streetcars and buses, by 1970, 88 percent of whites disagreed with this stance. Subsequent public opinion polls have dropped this question, a reflection of the fact that the number of whites accepting integrated transportation systems was approaching 100 percent. The percent agreeing that whites and blacks should attend the same schools rose from 32 percent in 1942 to 90 percent by 1982. In the job arena, 97 percent of whites agreed that blacks should have the same chance as whites for any kind of job, a 52 percent increase from 1944 (Schuman, et al., 1985:72-79).

Questions about residential segregation suggest a more favorable attitude about open housing than in the 1940s, but the change is not as pronounced as in other areas. In part, this is due to the fact that this issue was often posed in terms of rights, including the right of whites to sell their homes to whomever they want. Given the importance attached to individual rights in America, it is not surprising that the rights of whites and the rights of blacks could come into conflict. Nevertheless, in a 1982 National Opinion Research Center (NORC) survey, 71 percent of whites either disagreed or disagreed strongly with the statement that whites have a right to keep blacks out of their neighborhoods if they want to (Schuman, et al., 1985:79-81).

When shifting to areas of intimacy in social relations, these principles are not as

overwhelmingly supported. For example, during the past decade 34 percent of white Americans agreed that there should be laws prohibiting interracial marriages. A majority of whites — 60 percent — disapprove of marriages between whites and nonwhites (Schuman, et al., 1985:75). Thus, what Robert Park long ago saw as the last major barrier to assimilation still remains in place.

Looking at the preferred kind of social contact with blacks, it is clear that in matters related to residential and school integration, whites are far more comfortable in situations with small numbers of blacks. This suggests that whites prefer to interact with blacks in a context in which whites are in the majority, and black interactants find themselves in a situation where they need to conform to white expectations and work at fitting in. While some analysts have concluded that this is an indication of persistent racism, it is a gross oversimplification to reduce this solely to racism. Issues related to social class also enter in, as whites manifest a greater willingness to interact with blacks from the same class background than with blacks from a lower class background than their own.

When turning from principles to ways of effecting change, or in other words, to questions related to implementation, whites are far more divided. In general, a majority of whites do not support a major role for the federal government in initiating policies to remedy problems such as school and residential segregation, inequitable treatment in the labor market, and related issues (Schuman, et al., 1985:86–104). In two areas—busing to achieve school integration and affirmative action policies — the pronounced split in white opinions have made these implementation practices highly charged political issues.

While public opinion surveys provide valuable data, there are limits to their utility. They fail to get at some of the complicated reasons that go into people's attitudes. Furthermore, attitudes do not necessarily translate into behaviors. For example, while 86 percent of whites in 1982 said they would vote for a black presidential candidate if he or she was qualified, in local and state races, whites have been far less willing than this figure suggests to cast their votes for black candidates. The reason for this reluctance is not easy to unravel. Is it because of latent racism or because the voters genuinely believe the black candidate is not as qualified as the white opponent? Is it due to disagreement over the candidate's platform and general political orientation?

Whites comprise a large majority of the nation's population, and as such are characterized by a great number of divisions. They cannot be seen in monolithic terms. The opinion polls reviewed above indicate, for example, the differences that persist between Southern whites and whites elsewhere in the nation, the former remaining more conservative in their racial attitudes than the latter. Similarly, more highly educated people have more liberal racial attitudes than those with less education.

Michael Omi and Howard Winant (1986) have pointed to a shift in the configuration of race relations since the 1960s. A conservative reaction not only to the civil rights movement but to the loss of the Vietnam War, the transformations brought about by the 1960s counterculture, as well as the growing stagnation of the American economy led to electoral victories first by Richard Nixon, and then, in 1980, by the most ideologically-motivated president of the century, Ronald Reagan. The backlash that was part of this shift to conservatism was frequently mo-

tivated by what can be seen as a politics of resentment. White ethnics, especially poor and working class whites, felt that they had been left behind by liberal politicians. The Reagan administration contended that the federal government did not have a legitimate role in promoting social change. It sought to roll back the government's role in matters related to racial and class inequality. However, as Omi and Winant (1986:113) write:

There were clear limits to any attempt to undo the effects of the "great transformation." In the aftermath of the 1960s, any effective challenge to the egalitarian ideals framed by the [civil rights movement] could no longer rely on the racism of the past. Racial equality had to be acknowledged as a desirable goal. But the meaning of equality, and the proper means for achieving it, remained matters of considerable debate.

Less sanguine than this assessment, Andrew Hacker's *Two Nations* (1992) contends that in the wake of the Black

Power movement and the urban riots of the late 1960s and early 1970s, the white moral constituency that had supported the nonviolent civil rights movement eroded, giving way to a wall of anger and fear that came to characterize the new and tense post-civil rights era.

The combined impact of these recent studies lends considerable support to the position that as European Americans engage in the invention of a new, more expansive or pan-European ethnic identity, they do so by constructing ethnic boundaries predicated along racial lines. Future research should inquire into the ways in which such boundaries are being created, for their particular contours will serve to enable certain kinds of intergroup relations to occur, while constraining or limiting others. To answer the question posed by the title of this paper, it would appear that ethnicity does, indeed, matter. Moreover, it matters in ways not anticipated until recently.

References

- Abramson, Harold J. 1975. "The Religioethnic Factor and the American Experience." *Ethnicity* 2(July): 165-177.
- Alba, Richard D. 1981. "The Twilight of Ethnicity Among American Catholics of European Ancestry." *Annals* 454(March): 86-97.
- Alba, Richard D. 1985. "Interracial and Interethnic Marriage in the 1980 Census." Paper presented at the 1985 meetings of the American Sociological Association.
- Alba, Richard D. 1990. *Ethnic Identity: The Transformation of White America*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Appel, John. 1961. "Hansen's Third Generation 'Law' and the Origins of the American Jewish Historical Society." *Jewish Social Studies* 23(January): 3-20.
- Archdeacon, Thomas. 1985. "Problems and Possibilities in the Study of American Immigration and Ethnic History." *International Migration Review* 19(Spring): 112-134.
- di Leonardo, Micaela. 1984. *The Varieties of Ethnic Experience: Kinship, Class, and Gender Among California Italian-Americans*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.
- Fishman, Joshua, ed. 1966. *Language Loyalty in the United States*. The Hague: Mouton.
- Fishman, Joshua, et al. 1985. *The Rise and Fall of the Ethnic Revival*. Berlin: Mouton.
- Gans, Herbert. 1979. "Symbolic Ethnicity: The Future of Ethnic Groups and Cultures in America." Pp. 193-220 in *On the Making of Americans: Essays in Honor of David Riesman*, edited by Herbert J. Gans, et al. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Glazer, Nathan and Daniel P. Moynihan. 1963. *Beyond the Melting Pot*. Cambridge, MA: MIT Press and Harvard University Press.

- Glazer, Nathan and Daniel P. Moynihan.** 1963. *Beyond the Melting Pot*. Cambridge, MA: MIT Press and Harvard University Press.
- Goering, John M.** 1971. "The Emergence of Ethnic Interests: A Case of Serendipity." *Social Forces* 48(March): 379–384.
- Greeley, Andrew M.** 1974. *Ethnicity in the United States: A Preliminary Reconnaissance*. New York: John Wiley.
- Greeley, Andrew M.** 1975. "A Model for Ethnic Political Socialization." *American Journal of Political Science* 19: 187–206.
- Greeley, Andrew M.** 1988. "The Success and Assimilation of Irish Protestants and Irish Catholics in the United States." *Sociology and Social Research* 72: 229–236.
- Greeley, Andrew and William C. McCready.** 1975. "The Transmission of Cultural Heritages: The Case of the Italians and the Irish." Pp. 209–235 in *Ethnicity: Theory and Experience*, edited by Nathan Glazer and Daniel P. Moynihan. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Greeley, Andrew, William C. McCready and Gary Theisen.** 1980. *Ethnic Drinking Subcultures*. New York: Praeger.
- Greene, Victor R.** 1990. "Old-time Folk Dancing and Music Among the Second Generation, 1920–50." Pp. 142–163 in *American Immigrants and Their Generations*, edited by Peter Kivisto and Dag Blanck. Urbana: University of Illinois Press.
- Hansen, Marcus Lee.** 1938. "The Problem of the Third Generation Immigrant." Rock Island, IL: Augustana Historical Society.
- Lazowitz, Bernard and Louis Rowitz.** 1964. "The Three Generations Hypothesis." *American Journal of Sociology* 69(March): 529–538.
- Lieberson, Stanley.** 1985. "Unhyphenated Whites in the United States." Pp. 159–180 in *Ethnicity and Race in the U.S.A.: Toward the Twenty-First Century*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Lieberson, Stanley and Mary C. Waters.** 1985. "Ethnic Mixtures in The United States." *Sociology and Social Research* 70: 435–2.
- Lieberson, Stanley and Mary C. Waters.** 1986. "Ethnic Groups in Flux: The Changing Ethnic Responses of American Whites." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 487(September): 79–91.
- Lieberson, Stanley and Mary C. Waters.** 1988. *From Many Strands: Ethnic and Racial Groups in Contemporary America*. New York: Russell Sage Foundation.
- Nagel, Joane and Susan Olzak.** 1982. "Ethnic Mobilization in New and Old States: An Extension of the Competition Model." *Social Problems* 30(1): 127–143.
- Nielsen, Francois.** 1985. "Toward a Theory of Ethnic Solidarity in Modern Society." *American Sociological Review* 50(2): 133–149.
- Novak, Michael.** 1971. *The Rise of the Unmeltable Ethnics*. New York: Macmillan.
- Omi, Michael and Howard Winant.** 1986. *Racial Formation in the United States: From the 1960s to the 1980s*. New York: Routledge and Kegan Paul.
- Polenberg, Richard.** 1980. *One Nation Divisible: Class, Race, and Ethnicity in the United States Since 1938*. New York: Viking Press.
- Rieder, Jonathan.** 1985. *Canarsie: The Jews and Italians of Brooklyn Against Liberalism*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rothschild, Joseph.** 1981. *Ethnopolitics: A Conceptual Framework*. New York: Columbia University Press.
- Schuman, Howard, Charlotte Steeh, and Lawrence Bobo.** 1985. *Racial Attitudes in America: Trends and Interpretations*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Smith, Anthony.** 1981. *The Ethnic Revival*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Taylor, D. Garth, Paul B. Sheatsley, and Andrew M. Greeley.** 1978. "Attitudes Toward Racial Integration." *Scientific American* 238(June): 42–51.
- TeSelle, Sallie, ed.** 1973. *The Rediscovery of Ethnicity*. New York: Harper and Row.
- Tricarico, Donald.** 1984. *The Italians of Greenwich Village*. New York: Center for Migration Studies.
- Tricarico, Donald.** 1989. "In a New Light: Italian-American Ethnicity in the Mainstream." Pp. 24–46 in *The Ethnic Enigma*, edited by Peter Kivisto. Philadelphia: Balch Institute Press.
- Waters, Mary C.** 1990. *Ethnic Options Choosing Identities in America*. Berkeley: University of California Press.
- Weed, Perry.** 1971. *The White Ethnic Movement and Ethnic Politics*. New York: Macmillan.
- Yancey, William L., Eugene P. Erickson, and Richard N. Juliani.** 1976. "Emergent Ethnicity: A Review and Reformulation." *American Sociological Review* 41(3): 391–403.

Ulkomailla syntyneiden lasten sosioemotionaalinen sopeutuminen:

Ulkomailta adoptoidut lapset ja vietnamilaiset pakolaislapset Suomessa

Nina Forsten-Lindman

Ulkomailta Skandinaviaan adoptoitujen lasten ongelmana on skandinaavisten opettajien ja vanhempien arvioiden perusteella (Pruzan, 1977; Cederblad, 1978; Gunnarby, 1978; Dery-Alfredsson & Kats, 1986; Cederblad, 1991) väitetty olevan aggressiivinen käytös ja heikko minäkäsitys (Cederblad, 1978). Tämän tutkimuksen päätarkoitus oli selvittää, pitääkö väite paikkansa. Kliiniset tutkimukset ovat pyrkinet osoittamaan äidistäeroamisen varhaislapsuudessa mahdollisesti johtavan myöhempään aggressiiviseen käytökseen (Bowlby, 1953). Sitä tosiasiaa, että kaikki ulkomailta adoptoidut lapset ovat jossain vaiheessa joutuneet erotetuiksi biologisesta äidistään (*maternal deprivation hypothesis*), on käytetty selittämään heidän monia väitetyjä ongelmiaan. Tämän selitysmallin ongelmakohdat sisältyvät tutkimuksen suunnitteluun ja mittaukseen.

Aggressiivisuus on toimintaa, jonka tarkoitus on aiheuttaa vahinkoa toiselle henkilölle, ja sellaisena se täytyy selvästi erottaa muista ulkomaisten adoptiolasten väitetyistä luonteenpiirteistä, kuten levottomuudesta (Prusan, 1977), yliaktiivisuudesta (Wolters, 1980; Hoksbergen, et al., 1987; Verhulst et al., 1990a; Andresen, 1992) ja huomionkipeydestä, (Cederblad, 1978; Saetersdal & Dalen, 1991). Eri-

tyisesti yliaktiivisuutta on usein havaittu ulkomaalaisissa adoptiolapsissa ja se saattaa juontaa juurensa raskausajalta (*prenatal trauma hypothesis*), koska odottavan äidin tunnetilojen tiedetään vaikuttavan sikiöön ja lapsen myöhempään käytökseen (Sontag, 1960). Ei ole perustetonta olettaa että äidit, jotka antavat lapsensa adoptoitavaksi, ovat saattaneet kokea stressaavan ja ahdistavan raskausajan (Verhulst et al., 1992).

Yritykset todistaa psykoanalyttiset oletukset oikeiksi ovat herättäneet vakavaa menetelmiin kohdistuvaa arvostelua siltä pohjalta, että varhaisesta äidinmenetyksestä johtuvia seurauksia ei ole pystytty luotettavasti selvittämään (Mahoney & Mahoney, 1974). Schechterin (1960) väitteeseen, että adoptoidut lapset ovat muihin verrattuina sata kertaa todennäköisemmin psykiatrisen hoidon tarpeessa, vastasivat Kirk, Johnassohn ja Fish (1966), jotka huomauttivat että tulokset koostuivat yhden psykiatrin yksityisvastaaanotolla käyneen pienen lapsiryhmän tarkkailusta ja että tämän psykiatrin arvio perustui virheelliseen tulkintaan eräästä julkaistusta adoptioiden määrästä.

Vielä myöhemminkin jotkut äidinmenetyksen teoriaa tukevista väitteistä, ovat perustuneet psykiatriseen hoitoon hakeutuneiden ulkomailta adoptoitujen lasten käyttäytymiseen (Wolters, 1980; Dery-Alfredsson & Kats, 1986; Cederblad, 1991). Kun ongelmien esiintymistä adoptiolapsilla ei ole suhteutettu niiden

Nina Forsten-Lindman, psykol. kand., pakolaisterapeutti. Åbo Akademi, psykologian laitos.

esiintymiseen kontrolliryhmän lapsilla (Gunnarby, 1978), johtopäätökset voivat olla pahasti virheellisiä tutkittavien vallinnan vääristymän vuoksi. Koska aggressiivisuuden standardi-testejä ei ole käytetty kummankaan ryhmän tutkimisessä, ei myöskään voida pitää väitettä suuremmasta aggressiivisuudesta todistettuna, eikä siksi myöskään sitä otaksua, että äidinmenetyksesi voisi olla siihen syytä.

Kulttuurinen sulautumisprosessi (*cultural assimilation process*) tarjoaa vähemmän deterministisen vaihtoehdon psykoanalyttiselle näkemykselle. Jos adoptiolapsen sosioemotionaalinen sopeutuminen pääasiassa riippuu hänen sosiaalisesta ympäristöstään, sitä vaikeuttavat kokemukset varhaisesta äidinmenetyksestä voivat ilmeisesti kääntyä rakastavan adoptioperheen kompensoivan vaikutuksen kautta (Wattier & Frydman, 1985). Ulkomaalaisten adoptiolasten voidaan ajatella sopeutuvan sosiaaliseen ympäristöönsä yhtä hyvin kuin vertailuryhmänsä, vaikka heidän sosiaalinen roolinsa voi olla hieman erilainen johtuen rodullisista eroavaisuuksista (*cultural assimilation hypothesis*). Sosiaalisen ympäristön vaikutus voidaan johtaa sellaisista minäkäsityksen mittareista kuin ahdistuneisuus, käsitys omasta ulkonäöstä ja älykkyydestä sekä itsensä suosituksi kokeminen.

Vaikka lapsen omat käsitykset ja ominaisuudet ovat ainoa käytettävissä oleva tiedon lähde tässä suhteessa, kansainvälisten adoptiolasten minäkäsitystä ei ole systemaattisesti tutkittu. Olemassa olevat aggressiivisuuden kuvaukset eivät tavallisesti sisällä yksityiskohtaista selontekoa eikä arviointia sellaisen toiminnan vahingoittamistarkoituksesta. Kulttuurisesti sulautuneiden ulkomailta adoptoitujen lasten ei pitäisi olla aggressiivisempia, ärtyisempia tai uhmakkaampia kuin vertailuryhmänsä. Toisaalta merkittävästi

suurempi aggressiivisuus vastaisi oletettua äidinmenetyksen hypoteesia.

Psykoanalyttisen teorian ennusteet ulkomailta adoptoitujen lasten ahdistuneisuudesta ja masennuksesta ovat saaneet tukea vain kahdessa tutkimuksessa (Cederblad, 1991; Saetersdal & Dalen, 1991). Edelliseen osallistuneet lapset oli erityisesti valittu oireidensa takia. Vertailututkimuksissa adoptiolapset näyttävät olevan vähemmän ahdistuneita kuin vertailuryhmänsä tai normaaliväestö (Kotsopoulos et al., 1988; Bagley, 1991; Cederblad et al., 1993). Poikkirodullisten adoptioiden tutkimukset eivät ole osoittaneet itsearvostusta heikentäviä vaikutuksia (Gill & Jackson, 1983; McRoy & Zurcher, 1983; Simon & Alstein, 1987).

Poikkeava ulkonäkö voi vaikuttaa minäkäsitykseen ympäristön negatiivisen palautteen heijastumana (Dery-Alfredson & Kats, 1986). Skandinaviassa on raportoitu 17–18 % ulkomailta adoptoiduista lapsista tulleen kiusatuiksi tai rodullisten loukkausten kohteiksi (Gardell, 1979; Hene, 1987), vanhempien arvioiden mukaan 40–60% (Pruzan, 1977; Karjalainen & Ojala, 1987). Eräässä tutkimuksessaan Kim (1978) havaitsi, että Koreasta adoptoidut lapset olivat tyytymättömiä ulkonäköönsä. Halu erottautua rodullisesta taustastaan oli ilmeinen, koska vain 8% tutkitusta piti itseään korealaisina. Feigelman & Silverman (1984) huomasivat saman. Yhdysvalloissa Koh (1981) tutki amerikkalaisia perheitä, joilla oli eri Aasian maista adoptoituja lapsia. Vanhempien arviot viittasivat siihen, että lapset olivat tyytymättömiä ulkonäköönsä ja toivoivat olevansa valkoihoisia kuten vanhempansa. Melkein kaikki olivat kuulleet ulkonäköönsä viittaavia rodullisia loukkauksia.

Ulkomailta adoptoitujen lasten ulkonäköön liittyviä kommentteja ei kuitenkaan ole aikaisemmin suhteutettu

syntyperäisten lasten kontrolliryhmään. Useimmat lapset joutuvat kuulemaan kommentteja yhdestä tai toisesta fyysisestä piirteestään, eikä ihonväriä koskevien huomautusten tarvitse välttämättä osoittaa sitä, että ulkomailla syntyneet lapset tunsivat itsensä vähemmän suosituiksi kuin heidän luokkatoverinsa.

Ulkomailta adoptoidut lapset saattavat tuntea, että muut lapset ovat heitä älykkäämpiä. Heikko minäkäsitys voi muodostua heikosta koulumenestyksestä sekä opettajien ja koulutovereiden negatiivisesta suhtautumisesta. Ne taas saattavat olla yhteydessä keskeytyneeseen kielenkehitykseen ja riippua lasten maahansaapumisistä. Jos kotimaan kielen taito on heikosti kehittynyt maastamuuton hetkellä, on uuden kielen oppiminen vaikeampaa, koska käsitteet muodostuvat lapsen ollessa 1–2 vuotias. Lukuisat tutkimukset ovat vahvistaneet, että ulkomailta adoptoidut lapset kärsivät usein kielivaikeuksista (Saetersdal & Dalen, 1991) sekä oppimis- ja keskittymisvaikeuksista (Hägglund, 1982).

Heikko koulumenestystä ei kuitenkaan pidä sekoittaa heikkoon älylliseen kapasiteettiin. Vaikka kouluvaikeudet ovat ulkomailta adoptoitujen lasten joukossa yleisiä, Belgiassa tehty tutkimus on osoittanut, ettei näiden lasten suinkaan tarvitse olla muita lahjattomampia. Wattier & Frydman (1985) testasivat pienen ryhmän (N=28) ulkomailta adoptoituja lapsia ja totesivat, että heidän WISC arvosana olivat keskimäärin korkeampia kuin Belgiassa syntyneiden lasten. Koulusuoritukset olivat yleensä hyviä, lukuunottamatta suullista esityskykyä. Tutkijat pitivät syynä tuloksiin lasten ”rikasta” ympäristöä ja heidän ja uusien vanhempien hyviä suhteita. Kaikki lapset olivat kuitenkin adoptiohetkellä alle vuoden ikäisiä, mikä lievensi kielenkehityksen keskeytymisen seurauksia.

Koeasetelma

Alkuperäinen tarkoitus oli käyttää kahden faktorin koeasetelmaa (adoptoitu/biologinen sekä suomalainen/ulkomaalainen lapsi) selvittämään sitä, onko aggressiivisuuden ja minäkäsityksen poikkeavuuksilla yhteyttä varhaiseen äidinmenetykseen adoptoiduilla suomalaislapsilla — niinkuin oletettiin olevan asianlaita ulkomailta adoptoiduilla. Eettisistä syistä ei saatu tarvittavia tietoja, jotka olisivat mahdollistaneet suomalaisten adoptiolasten tunnistamisen. Näin tutkimus rajoittui kysymykseen, onko ulkomailta adoptoitujen lasten omissa käsitelyksissä todettavissa oletettuja äidinmenetyksen aiheuttamia haittavaikutuksia, vai ovatko haitat hävinneet tai muuttaneet ilmenismuotoaan kulttuurisen sopeutumisen ansiosta (mukaanlukien perheen rakastavan huolenpidon). Pääasiallisen vertailuryhmän muodostivat syntyperäiset, biologisten vanhempiensa kanssa elävät suomalaislapset. Toinen vertailuryhmä muodostui samanikäisistä vietnamilaisista pakolaislapsista, mikä salli mahdollisuuden arvioida biologisten vanhempiensa kanssa elävien, ei vielä Suomen kulttuurinormeihin tottuneiden ulkomailla syntyneiden lasten sosioemotionaalista sopeutumista.

Koeasetelma:

	Äidistä eroaminen:	
	Kyllä	Ei
Ulkomaalaiset lapset	Adoptiolaps. (N=34)	Vietn. pakol.laps. (N=30)
Suomalaiset lapset	Adoptiolaps. (ei tutkittu)	Kontrollilaps. (N=50)

Tutkittavien ikäryhmän valinnan määräsi heidän kykynsä ymmärtää peruskäsitteitä kuten adoptio ja rodullinen identiteetti sekä epätavallisen asemansa perheessä. Lapset oppivat ymmärtämään rodullisen identiteettinsä (esim. ”mus-ta”) seitsemän vuoden iässä (McRoy et

al., 1984) ja adoptio-sanan merkityksen ollessaan 8–12 -vuotiaita (Gardell, 1979; Brodzinsky, 1984; Kirk, 1984). Ulkomailta adoptoidut lapset alkavat ymmärtää erikoisen asemansa perheessä (Brodzinsky, 1984) samassa iässä. Useimmat adoptioon liittyvät ongelmat ovat nousseet esiin lapsen ollessa 9-vuotias (Hoksbergen et al., 1988), ja ammattiauttajien puoleen kääntyään tavallisesti, kun lapset ovat joko 9–10 tai 15–16 -vuotiaita, jos lainkaan (Kats, 1990).

Ulkomailla syntyneet lapset kuulevat pienenä harvoin rodullisia kommentteja (Kats, 1981), mutta useammin koulussa tai sen jälkeen (Pruzan, 1977; Gardell, 1979; Hene, 1987; Rorbech, 1991). Tähän tutkimukseen valittiin siis 9–14 -vuotiaita lapsia, koska siinä ikäryhmässä ei voida poissulkea rodulliseen erilaisuuteen perustuvan syrjinnän mahdollisuutta.

Adoptioikä voi vaikuttaa lasten myöhempään sopeutumiseen. Vanhempina adoptoitujen lasten kanssa ilmenee tavallisesti enemmän ongelmia (Cederblad, 1978; Gunnarby, 1978; Kim, 1978; Gardell, 1979; Dery–Alfredsson & Kats, 1986; Hoksbergen et al., 1987; Verhulst et al., 1990b; Cederblad, 1991; Hoksbergen, 1991; De Geer, 1992). Ihanneikä adoptiolle olisi alle 7 kuukautta, jossa iässä ensimmäiset merkit surun kokemisesta ilmenevät (Schaffer, 1977/1978). Spitz (1965) on sitä mieltä että ratkaiseva eroikä on 6–8 kk. Bowlbyn (1969) mukaan lapsi alkaa reagoida eroon 6 kk:n iässä, mutta kärsii erosta eniten ollessaan 1,5–3 vuoden iässä. Adoptiovanhemmille lämpimän ja rakastavan suhteen luominen pieneen lapseen on helpompaa kuin vähän vanhempaan lapseen (Hoksbergen, 1985). Kuten Verhulst et al. (1992) ovat korostaneet, mitä vanhempi lapsi on uuteen kotiin sijoitettaessa, sitä suurempi on traumaattisten psykososiaalisten vastoinkäymisten todennäköisyys.

Hypoteesejä

Kulttuurisen sulautumisen oletuksen (*cultural assimilation hypothesis*) mukaisesti ulkomailta adoptoitujen ei oletettu eroavan muista ikäisistään ahdistuneisuuden suhteen. Huomattavasti korkeampi ahdistuneisuus selittyisi olettamuksella äidin menettämisen (*maternal deprivation hypothesis*) vaikutuksista (Bowlby, 1953). Pakolaislasten oletettiin sodasta aiheutuneiden kokemusten vuoksi tuntevan enemmän ahdistusta (Kinzie et al., 1990) kuin suomalaisten lasten. Suurempaa ahdistuneisuutta perusteltiin myös mahdollisella arvokonfliktilla, koska länsimainen kulttuuri korostaa yksillöllisyyttä ja riippumattomuutta, kun taas aasialainen kulttuuri perustuu vahvaan ryhmälojaliteettiin ja perheriippuvuuteen (McInnis, 1991), sekä heidän nykyisen elämäntilanteensa yleisellä epävarmuudella, mihin sisältyvät isäntäyhteiskunnan vihamielisyydenilmaukset (Ganesan et al., 1989).

Adoptoitujen lasten oletettiin olevan kulttuurisesti sopeutuneita eikä heidän oletettu eroavan suomalaislapsista itsekoetun suosittuna olemisen suhteen. Pakolaislasten oletettiin tuntevan itsensä vähemmän suosituiksi, osaksi siksi että he eivät vielä olleet Suomeen sopeutuneita, mutta myös Suomessa vallitsevan muukalaispelon takia. Jaakkolan (1989) tutkimus osoitti, että vain 44% väestöstä hyväksyisi Suomeen enemmän pakolaisia.

Verrattuina suomalaislapsiin, ulkomailta adoptoitujen niinkuin pakolaislastenkin odotettiin olevan vähemmän tyytyväisiä ulkomuotoonsa, pääasiassa ikätovereiden oletetun negatiivisen palautteen takia (Dery–Alfredsson & Kats, 1986). Ulkomailta adoptoitujen enempää kuin suomalaisen vertailuryhmänkään ei oletettu osoittavan suurta epäluuloisuutta. Pakolaislasten, jotka olivat joutuneet

kokemaan sotaa ja väkivaltaa, vainoa ja äkillisiä elämänmuutoksia (Brendler-Lindqvist & Palm, 1989; Ganesan et al., 1989), sekä Suomessa mahdollisesti vihamielistä suhtautumista (Jaakkola, 1989), oletettiin tulleen kokemustensa pohjalta muita lapsia epäluuloisemmiksi.

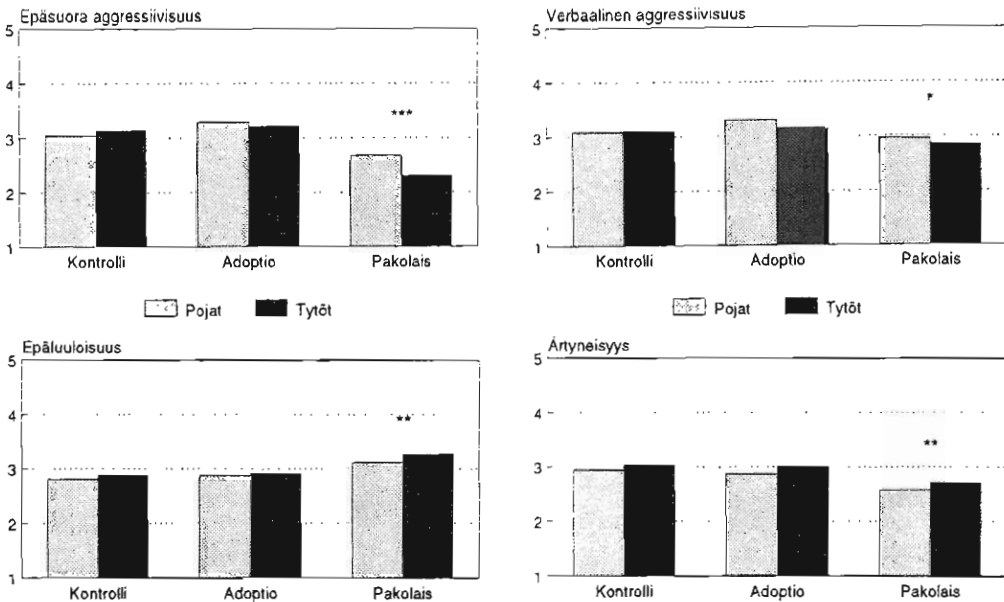
Ulkomailta adoptoitujen ja pakolaislasten oletettiin pitävän itseään vähemmän älykkäinä kuin syntyperäiset suomalaislapset. Tämä perustui oletukseen, että suullinen esitys tuottaa adoptiolapsille (Hägglund, 1982) ja pakolaislapsille (McInnis, 1991) enemmän vaikeuksia koulussa kuin muille ja että lapset arvioivat älykkyyttään pääasiassa koulumenestyksen pohjalta.

Metodi

Kohderyhmät: Ulkomailta adoptoitujen lasten ryhmä koostui 12 pojasta ja 22 tytöstä, joista useimmat olivat syntyneet Bangladeshissa, Taimaassa tai Intiassa ja jotka olivat asuneet Suomessa 1–13 vuotta. Ryh-

män lapsista 27% oli ollut alle 7 kk ikäisiä saapuessaan Suomeen. Pääasiallisen vertailuryhmän syntyperäisistä suomalaislapsista useimmat olivat ulkomailta adoptoitujen luokkatovereita (17 poikaa ja 33 tyttöä). Pakolaislapset muodostivat vertailukelpoisen lisäryhmän. Kyselykaavakkeet palautti 19 poikaa ja 11 tyttöä, jotka olivat saapuneet Vietnamista vuosina 1985–1991, jolloin he olivat 6–13-vuotiaita.

Testit: Kyselylomakkeeseen sisältyi *the Buss-Durkee Hostility-Guilt Inventory* (Buss & Durkee, 1957), *the Piers-Harris Children's Self Concept Scale* (Piers & Harris, 1969) sekä *Draw Yourself and Your Family* (Koppitz, 1968; 1984) käännettynä ruotsin-, suomen- sekä vietnaminkieleksi. Koppitzin (1984) projektiivisen ihmishahmon piirtämistestin avulla voidaan nähdä indikaattoreita, jotka heijastavat lapsen tunnesuhteiden laatua ja niissä ilmeneviä vaikutuksia sekä piirteitä, joiden otaksutaan viittaavan neurologisiin poikkeavuuksiin. Tätä

Kuvio 1. Lasten aggressiivisuus (*Buss-Durkee Hostility-Guilt Inventory*).

testiä ei suositella tehtävän erillisenä, sen sijaan sitä on käytetty muiden testien lisänä vahvistamaan niiden ennusteita.

Menetelmä: Kyselylomakkeet lähetettiin nimettöminä Interpedia ry:n sekä Kesäluokioseuran ry:n kautta 1989–1991 välillä.

Tulokset

Aggressiivisuus. Tilastolliset merkitsevyydet arvioitiin etupäässä MANOVA ja MANCOVA analyysien ja tulosten kuvaus on esitetty kuviossa 1. Tilastolliset analyysit on tarkemmin esitetty Forsten-Lindmanin raportissa (1994).

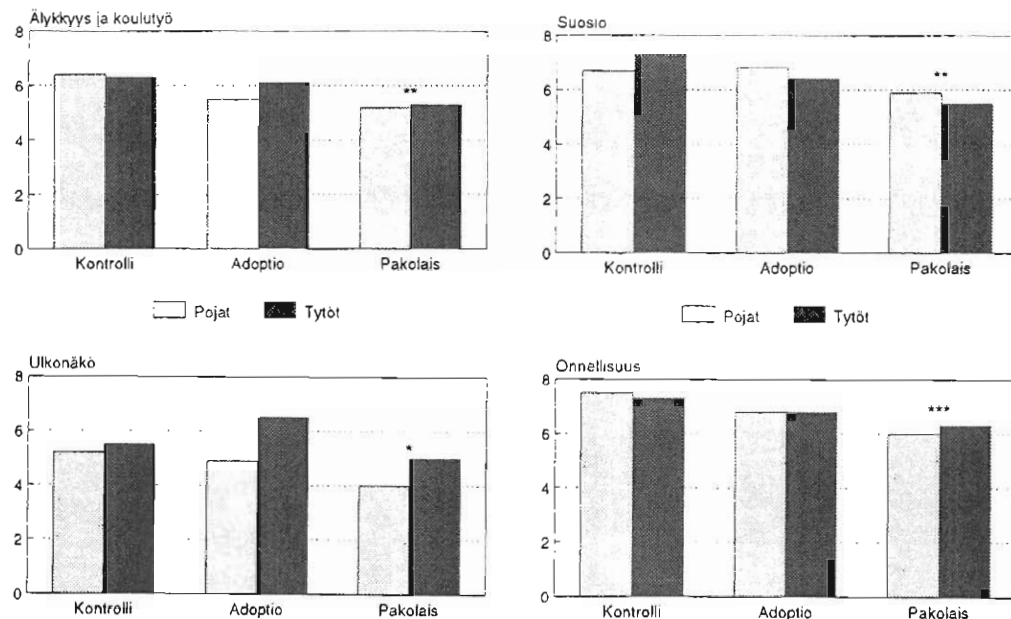
Fyysinen aggressio. Adoptiopoijat kertoivat harvemmin kuin suomalaispojat tuntevansa ihmisiä, jotka olivat ärsyttäneet heitä siinä määrin, että he olivat joutuneet tappeluun, tai että he eivät joskus voineet olla tekemättä pahaa muille ihmisille. Vieläkin selvempi ei-aggressiivinen suhtautuminen ilmeni pakolaislapsilla, jotka mm. eivät missään tapauksessa voisi lyödä ketään, vaikka suuttuivat, eivätkä ta-

PELLA puolustaa oikeuksiaan. He myös sanoivat joutuvansa tappeluun harvemmin kuin muut.

Verbaalinen aggressio. Adoptiopoijat kertoivat ilmaisevansa kielteisen mielipiteensä useammin kuin vertailuryhmän pojat, mutta adoptiotytöt sen sijaan osoittivat mieltään toisia ihmisiä kohtaan harvemmin. Pakolaislapset kertoivat sanovansa ystävilleen, jos eivät olleet tyytyväisiä heidän käyttäytymiseensä sekä olevan aika tavallista, että he eivät tulleet toimeen toisten kanssa. He eivät silti kiroilleet ollessaan vihaisia eivätkä huutaneet takaisin, vaikka joku olisi huutanut heille.

Epäsuora aggressio. Adoptiopoijat purkivat aggressiotaan epäsuorasti paiskomalla ovia. Adoptiotytöt sen sijaan murjottivat. Pakolaislapset eivät tehneet kumpaakaan, eivätkä puhuneet pahaa ihmisistä, joista eivät pidä. He kielsivät myös tekevänsä kepposia kenellekään.

Ärtynisyys. Adoptiopoijat kertoivat huomattavasti useammin kuin suomalaiset

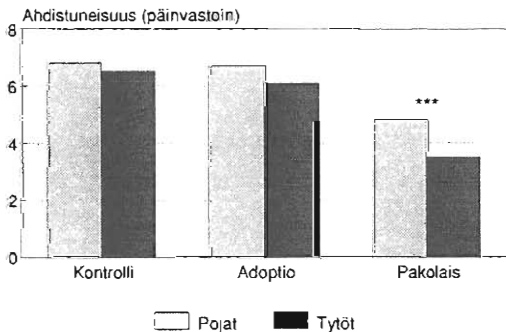

Kuvio 2. Lasten itsetunto (Piers-Harris Children's Self Concept Scale).

pojat, että he olivat viime aikoina olleet huonolla tuulella. Toisaalta adoptiolapset kertoivat paljon harvemmin kuin suomalaislapset, että he olisivat olleet ärtyneempiä kuin mitä heistä ulkoapäin saattoi päätellä, eivätkä myöntäneet että he olisivat joskus suuttuneet muille ihmisille ilman syytä. Pakolaislapset kuvasivat itseään kärsivällisiksi muita kohtaan. He kielsivät olleensa ärtyneempiä kuin mitä heistä ulkoapäin saattoi päätellä, eikä heitä vaivannut, jos heitä kohdeltiin epäoikeudenmukaisesti. He kielsivät olevansa epäkohtelaita ihmisille, joista he eivät pitäneet tai olevansa joskus pakahtumaisillaan rai-vosta. He kertoivat kuitenkin olevansa usein huonotuulisia ja sanoivat, että rai-vostuisivat suunniltaan, jos joku pitäisi heiltä pilkkanaan.

Epäluuloisuus. Adoptiopojat uskoivat, että oli olemassa sellaisia ihmisiä, jotka eivät pitäneet heistä lainkaan ja että ihmiset puhuivat heistä pahaa selän takana. Pakolaislapset olivat huomattavasti epäluuloisempia kuin muut lapset. Silti he eivät olleet varuillaan sellaisten ihmisten suhteen, jotka vaikuttivat liian ystävällisiltä. Hekin uskoivat, että oli olemassa sellaisia ihmisiä, jotka eivät pitäneet heistä ja ihmettivät, mistä syystä joku oikeastaan voisi haluta ilahduttaa heitä.

Minäkuva: MANCOVA-analyysien tulokset ilmenevät kuvioista 2–3.

Kuvio 3. Lasten ahdistuneisuus (*Piers-Harris Children's Self Concept Scale*).

Käyttäytyminen. Käyttäytymisasteikoilla kaikki adoptiolapset kielsivät olevansa ilkeitä muita ihmisiä kohtaan. Kaikki pakolaislapset kielsivät käyttäytyvänsä huonosti kotona tai hautovansa pahoja ajatuksia.

Älykkyys ja koulutyö. Adoptiolapsilla oli heikompi käsitys kyvyistään sellaisten älykkyyttä vaativien tehtävien suhteen kuten esim. lukutaito, hyvän esityksen pitäminen luokan edessä tai yleinen koulumenestys. Pakolaislapset kuvasivat itseään tyhminä useimmissa asioissa eivätkä mielestään pärjänneet hyvin koulussa.

Ulkonäkö. Adoptiotytöt olivat vakuuttuneita hyvästä ulkonäöstään: heitä miellyttivät itsessään erityisesti kasvot, hiukset ja silmät. Adoptiopojat sen sijaan eivät pitäneet itseään hyvännäköisinä, tukkaa ja silmiä lukuunottamatta. Epäsuotuisimman kuvan itsestään antoivat pakolaiset, jotka suhtautuivat kielteisesti useimpiin piirteisiinsä.

Ahdistuneisuus. Adoptiolapset eivät eronneet suomalaislapsista missään tesfin kohdassa. Pakolaislapset sen sijaan olivat muita useammin huolestuneita. He pelkäsivät usein ja olivat hermostuneita sekä kertoivat univaikeuksistaan.

Suosio. Adoptiolapset ja pakolaislapset arvioivat joutuvansa useammin kiusaamisen kohteeksi kuin suomalaislapset. Pakolaislasten mielestä oli vaikea löytää ystäviä, eikä heillä mielestään ollut montaa ystävää.

Onnellisuus. Adoptiolapset pitivät itseään hyväonnisisina huomattavasti useammin kuin suomalaislapset. Adoptiopojat toivoivat kuitenkin useammin kuin suomalaispojat olevansa toisenlaisia. Pakolaislapset tunsivat itsensä vähiten onnellisiksi, varsinkin pojat. Kaikki pakolaislapset kertoivat, että heidän vanhempansa odottivat heiltä liikaa.

Saapumisikä: Tutkimuksessa pyrittiin analysoimaan myös mahdollisia saapu-

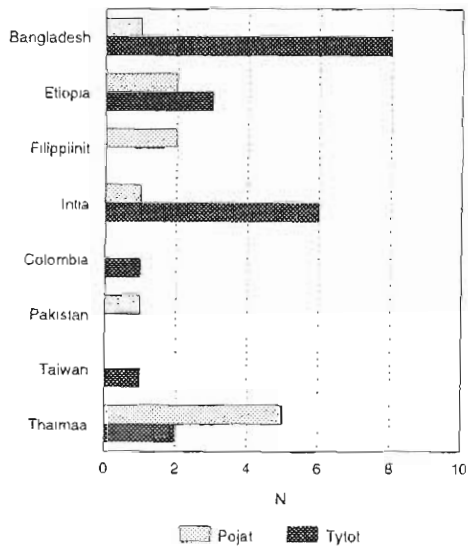
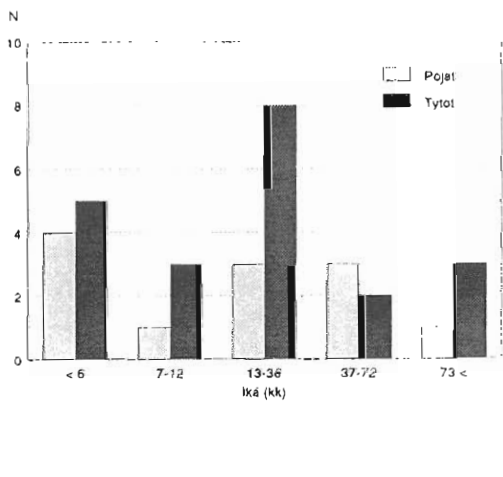
misiästä johtuvia eroja, vaikka tutkittujen ryhmien koko jäikin suhteellisen pieneksi. Adoptiolapset jaettiin kahteen ryhmään: kuuden kuukauden ikäisinä tai sitä nuorempina saapuneet (N=9) ja yli kuuden kuukauden ikäisinä saapuneet (N=24). Ryhmien demografisissa taustatekijöissä ei ollut eroja. Lasten itsetunnossa ei ryhmien välillä ilmennyt eroja. Tilastollisesti merkitseviä eroja tuli kuitenkin esille ärtymistä ja fyysistä aggressiota mittaavien asteikkojen kokonaispistemäärissä. Nuorempina maahan saapuneet adoptiolapset näkivät itsensä merkittävästi useammin ärtyisinä ja fyysisesti aggressiivisina kuin vanhempina adoptoidut lapset.

Pohdinta

Aikaisempien raporttien viitteet siihen, että ulkomailta adoptoidut lapset voisivat olla epätavallisen aggressiivisia (Cederblad, 1991), eivät saaneet vahvistusta tässä tutkimuksessa. Adoptiolapset eivät kokeneet itseään aggressiivisemmiksi

kuin syntyperäiset suomalaislapset vaan heidän kuvauksensa omasta itsestään viittasi itse asiassa enemmän erilaiseen reagoitintapaan kuin tahalliseen aggressiiviseen käytökseen.

Koska aikaisempien tutkimusten tiedot perustuivat vanhempien ja opettajien tulkintaan lasten käytöksestä enemmän kuin tarkkaan tietoon lasten tunteista tai tarkoituseristä, lapset ovat saattaneet olla yliaktiivisia pikemminkin kuin poikkeuksellisen kiusanhaltuisia. Yliaktiivisuutta saattaa esiintyä seurauksena ulkonaisten olosuhteiden vaikutuksesta biologiseen äitiin raskauden aikana (Sontag, 1960; Verhulst et al., 1992). Useat tutkimukset osoittavat, että sekä samasta kulttuurista adoptoidut kuin ulkomailta adoptoidut lapset voivat olla taipuvaisempia yliaktiivisuuteen kuin muut lapset (Bohman, 1970; Barth, 1988; LeVine & Sallee, 1990; Verhulst et al., 1990a). Tämänkin tutkimuksen projektiiviset tulokset osoittivat merkkejä impulsiivisuudesta adoptiolapsen kohdalta. Koska aikai-

Kuvio 5. Adoptiolasten saapumisikä ja heidän syntymämaansa.

semmat tutkimukset olivat sisältäneet rotujen sekä kulttuurien sisäisiä adoptioita eri kulttuureissa, sellainen uskomus että ulkomailta Pohjoismaihin adoptoidut lapset olisivat yliaktiivisia etnisen taustansa vuoksi (Kats, 1975) näyttää liiallisen yksinkertaistamiselta.

Se tosiasia, että vietnamilaiset pakolaislapset pitivät itseään vähemmän aggressiivisina kuin sekä ulkomailta adoptoidut että syntyperäiset suomalaislapset, voi johtua heidän konfutselaisesta kasvatuksesta. Koska he elävät biologisten vanhempiensa kanssa, heillä voi olla jäljellä alkuperäisen kulttuurinsa rauhallisuuden ja pasifismin painotus (Hedman, 1981), kun taas ulkomailta adoptoidut lapset ovat sopeutuneet suomalaisiin kulttuurinormeihin. Vietnamilaiden pakolaislasten epäluuloisuuden voidaan olettaa johtuvan heidän pakolaisuuskokemuksistaan (Brendler-Lindqvist & Palm, 1989) ja mahdollisesti koetusta negatiivisesta suhtautumisesta Suomeen saapumisensa jälkeen (Jaakkola, 1989).

Adoptoitujen lasten heikohko käsitys omasta älykkyystään saattaa olla muotoutunut usein luokkatovereita heikomman koulumenestyksen perusteella. Ulkomailta adoptoitujen lasten kieli- ja keskittymisvaikeuksia on todettu useissa tutkimuksissa (Cederblad, 1978; Gardell 1979; Hägglund, 1982; Dery-Alfredsson & Kats, 1986; Hene, 1987; Hoksbergen et al., 1987; Saetersdal & Dalen, 1991). Se seikka, että kielelliset taidot on arvioitu erityisen heikoiksi tässä tutkimuksessa merkitsee, että keskeytynyt kielen kehitys voi ainakin osin olla syynä yleiseen heikkoon koulumenestykseen. Orpokotiympäristö tarjoaa todennäköisesti heikot edellytykset kielen kehittymiselle (Freud & Burlingham, 1944). Kun lapset omaksuvat kielimallit toinen toisiltaan, kielellisten taitojen kehittymiselle tärkeä stimulaatio saattaa puuttua (Verhulst et al., 1992).

Kaikkein heikoimmaksi oman älykkyytensä arvioivat pakolaislapset. Todennäköisesti nämä lapset tosiaan kokivat koulutyön vaikeana (McInnis, 1991). Pakolaislapset jäävät tavallisesti normaalin koulupetuksen ulkopuolelle kuukausiksi tai jopa vuosiksi elässään pakolaisleireillä (Tuomarla & Tamminen-Levä, 1988) ja saattavat kärsiä traumojakokeneille tyypillisistä keskittymisvaikeuksista (Angel & Hjern, 1992). Nämä todelliset ongelmat ovat voineet yhdistyä kulttuurin suoritusarvostukseen ja voimakkaaseen vanhempien painostukseen (Caplan, Choy & Whitmore, 1992). Tätä tulkintaa tukee se, että kaikkien pakolaislasten mielestä heidän vanhemmillaan oli liian suuret odotukset lapsensa suhteen.

Ulkomailla syntyneet lapset eivät yleisesti ottaen olleet tyytymättömiä fyysiseen olemukseensa. Adoptoidut pojat uskoivat, etteivät ole hyvännäköisiä; rodullisten piirteiden poikkeavuus ei ilmeisesti kuitenkaan ollut kyllin painava tekijä, jotta se olisi yksin aiheuttanut tämän arvion. Päinvastoin taas adoptoidut tytöt luottivat enemmän kuin muut lapset ulkonäkönsä miellyttävyyteen. Kielteisimmän kuvan omasta ulkonäöstään antoivat pakolaislapset, niinkuin Yhdysvalloissa elävät korealais- ja muut aasialaislapset (Kim, 1978; Koh, 1981).

Adoptoidut lapset pitivät itseään yhtä suosittuina kuin suomalaislapset vaikkakin hiukan enemmän kiusattuna. Koska ikätovereiden arviota ei kysytty, ei voida tietää, missä määrin nämä omat käsitykset heijastavat todellisuutta. Skandinaaviset tutkijat (Olweus, 1973; Kats, 1981) eivät löytäneet mitään merkittäviä eroja ulkomailta adoptoitujen ja syntyperäisten lasten kiusatuksi joutumisessa, ikätovereiden ja opettajien arvion mukaan, edellyttäen että ulkomailla syntyneet osasivat kieltä eivätkä eronneet syntyperäisistä tovereistaan pukeutumisen, tapo-

jen tai uskonnon suhteen. Se seikka, että pakolaislapset pitivät vaikeampana ystävyystyötä muiden kanssa ja ajattelivat itse joutuvansa enemmän kiusatuiksi kuin muut, voidaan siis ymmärtää seurauksena puutteellisesta kulttuurisesta sopeutumisesta suomalaisen yhteiskuntaan ja sen normeihin.

Ulkomailla adoptoiduilla ja syntyperäisillä suomalaislapsilla ei ollut eroa itsekuvatun onnellisuuden tai ahdistuneisuuden suhteen, paitsi että adoptoidut lapset pitivät itseään hieman onnekkaimpina, ehkäpä heijastaen yleistä käsitystä. Täten varhaisella äidinmenetyksellä (*maternal deprivation hypothesis*) ei osoittautunut olevan yhteyttä ahdistuneisuuden tai masentuneisuuteen (Spitz, 1965) adoptoiduilla lapsilla. Adoptiovanhemmiksi haluavat seulotaan Suomessa huolellisesti. Suomalaiset adoptiovanhemmat kuvasivat tärkeimmäksi tavoitteekseen sen "että lapsesta kasvaisi onnellinen aikuinen" (Karjalainen & Ojala, 1987). Kaikki varhaiset traumaattiset ko-

kemukset nykyisten adoptiolasten kohdalla näyttävät siten tulleen kompensoiduiksi rakastavan perheen huolenpidon puitteissa. Adoptiolasten suhteellisen hyvä itsearvostus on sopusoinnussa Yhdysvalloissa ja Kanadassa tehtyjen poikkirodullisten adoptiolasten tutkimustulosten kanssa (Simon & Alstein, 1987). Näissä tuloksissa näkyy selkeä vahvistus kulttuurisen sopeutumisen hypoteesille, joka kumoaa äidinmenetyksen hypoteesin.

Pakolaislasten oletettiin olevan onnettomampia ja ahdistuneempia kuin muiden lasten useista syistä: (1) Traumaattiset pakolaiskokemukset (Kinzie et al., 1990; Kleinman, 1990); (2) Rodullisen ja kulttuurisen poikkeavuuden takia hylätyksi tuleminen (Jaakkola, 1989); (3) Vanhempien kulttuurin ja ympäröivän yhteiskunnan normien eroavuuden aiheuttama konflikti (Nguyen & Williams, 1989; Brendler-Lindqvist & Palm, 1989; McInnis, 1991). Oletukselle saatiin vahvistus. Ilmaistuja ahdistuneisuuden oireita olivat huolestuneisuus, hermostuneisuus, pelokkuus, koepelko ja nukkumisongelmat. Tulokset osoittavat yhtäpitävästi aikaisempien tutkimusten kanssa masennusta, ahdistuneisuutta ja trauman jälkeistä stressiä hoidossa olevissa pakolaisissa (Kinzie et al., 1980; Kroll et al., 1989; Kinzie et al., 1990), ei hoidossa olevissa pakolaisissa (Beiser, 1988; Westermeyer, 1988; Kinzie et al., 1989; Bernstein Carlson & Rosser-Hogan, 1991) ja pakolaislapsissa (Almqvist & Brandell-Forsberg, 1991; Dodge & Raundalen, 1991).

Koppitzin piirtämistestissä, adoptiolapsilla ja pakolaislapsilla todettiin merkitsevästi enemmän neurologisia häiriöitä kuin suomalaislapsilla. Aliravitsemuksen ja fyysisten sairauksien lisäksi, joista suuri prosentti ulkomailla adoptoiduista lapsista kärsii maahan tullessaan (Hofvander, 1978; Smith-Garcia,

1989), huomattava osa pakolaislapsista on myös altistunut tartuntataudeille, jotka vaurioittavat keskushermostoa kuten tiaminivajaus ja pellagra (Westermeyer, 1989).

Vain muutamia eroja havaittiin Suomeen aivan pieninä adoptoitujen ja tänne vähän isompina tuotujen lasten välillä. Viimeksimainitut kuvasivat itsensä vähemmän ärtyisiksi ja aggressiivisiksi kuin pienempinä adoptoidut. Näiden erojen tilastollinen merkitsevyys oli kuitenkin marginaalinen, ja lasten Suomessa oleskelun keston erot saattavat olla sekoittava tekijä. Aivan pieninä tuodut lapset ovat todennäköisesti omaksuneet suomalaisen tavan näyttää aggressionsa, kun taas ne jotka tuotiin vanhempina, ovat ehkä enemmänkin verrattavissa ei-aggressiivisiin vietnamlaisiin pakolaislapsiin, joista useimmat ovat olleet Suomessa vain 1–2 vuotta. Näitä tuloksia on sen vuoksi tarkasteltava varauksella. Saapumisiän vaikutusta on tarpeen tutkia yksityiskohtaisemmin riittävän suuresta otoksesta ottaen lukuun sekoittavat muuttajat ennen kuin tällaisia tuloksia voidaan luotettavasti arvioida.

Summary

Intercountry adoptees (N=34) and Vietnamese child refugees in Finland (N=30) were compared to a matched group of Finnish children (N=50) with respect to the Buss-Durkee Hostility-Guilt Inventory, The Koppitz Human Figure Drawing Test, and the Piers-Harris Children's Self Concept Scale. Nine-to-fourteen-year-old adoptees did not differ from Finnish controls in terms of total scores of self-described aggressiveness or self concept although differences emerged in specific items. Neither previous reports of exceptional aggressiveness in foreign adoptees by teachers and parents, nor the

Johtopäätökset: Psykoanalyttinen olettamus varhaisen äidin menetyksen aiheuttamasta möyhemmästä aggressiivisuudesta, ahdistuneisuudesta ja kielteisestä minäkäsityksestä ei saanut vahvistusta. Joko varhainen äidinmenetys ei väistämättä tuokaan mukanaan näitä oletettuja seurauksia tai sitten rakastava ja huoltapitävä perhepiiri voi torjua alkuasteella olleet haittavaikutukset. Samalla hyvä sosiokulttuurinen sopeutuminen taasoitti rodullisten eroavuuksien vaikutusta ikätovereiden kesken. Se seikka, että oli nähtävissä enemmän ongelmiin viittavaa niillä ulkomaalaislapsilla, jotka olivat biologisten vanhempiensa kanssa mutta eivät olleet vielä kulttuurisesti sopeutuneita, kuin adoptiolapsilla, tukee tällä hetkellä kulttuurisen sopeutumisen hyypoteesiä enemmän kuin äidinmenetyksen hypoteesiä. Nyt olisi vielä tutkittava syntyperäisten adoptoitujen suomalaislasten lisäksi myös ulkomailla syntyneitä lapsia, jotka elävät biologisten vanhempiensa kanssa Suomessa — mutta joilla ei ole ollut traumaattisia pakolaisuuskokemuksia — ennen kuin tulosten pohjalta voidaan vetää varmoja johtopäätöksiä.

psychoanalytical prediction that the adoptees' early maternal deprivation will result in later aggressiveness and anxiety, were supported. The refugees scored significantly lower on verbal and indirect aggressiveness and irritability relative to all other children, and higher on suspicion. The self concept of the refugee children was characterized by anxiety, unhappiness, and low self-esteem. The nonaggressive image of the Vietnamese refugee children was discussed in terms of their Confucian upbringing as part of their original culture maintained by their biological parents. Many factors may have con-

tributed to the anxiety, suspicions, and low self concept described by the refugee children, among them the impact of war

experience, uncertain life conditions, and racial and cultural dissimilarity in racially homogenous Finland.

Lähteet

- Almqvist, K., & Brandell-Forsberg, M. (1991). *Iranska flyktingbarn i Sverige. Rapport 2; Social anpassning, psykisk hälsa och identitetsutveckling*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Andresen, I.-L. K. (1992). Behavioural and school adjustment of 12–13-year old internationally adopted children in Norway: A research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 33, 427–439.
- Angel, B., & Hjern, A. (1992). *Att möta flyktingbarn och deras familjer*. Lund: Studentlitteratur.
- Bagley, C. (1991). Adoption of native children in Canada: A policy analysis and a research report. In H. Alstein & R. J. Simon (Eds.), *Intercountry adoption. A multinational perspective*. New York: Praeger Publishers.
- Barth, R. P. (1988). Disruption in older child adoptions. *Public Welfare*, 23–29.
- Bernstein Carlson, E. & Rosser Hogan, R. (1991). Trauma experiences, posttraumatic stress, dissociation and depression in Cambodian refugee camps. *American Journal of Psychiatry*, 148(11), 1548–1551.
- Beiser, M. (1988). Influences of time, ethnicity, and attachment on depression in southeast Asian refugees. *American Journal of Psychiatry*, 145(1), 46–51.
- Bohman, L. (1970). *Adopted Children and their families. A follow-up study of adopted children, their background, environment and adjustment*. Stockholm: Proprius.
- Bowlby, J. (1953). *Child care and the growth of love*. London: Penguin Books.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss. Volume 1: Attachment*. Middlesex: Penguin Books.
- Brendler-Lindqvist, M., & Palm, T. (1989). *Psyko-terapeutiskt arbete med flyktingbarn och deras familjer*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Brodzinsky, D. M., Singer, L. M. & Braff, A. M. (1984). Children's understanding of adoption. *Child Development*, 55, 860–878.
- Buss, A. H & Durkee, A. (1957). An inventory for assessing different kinds of hostility. *Journal of Consulting Psychology*, 21, 343–349.
- Caplan, N., Choy, M. H. & Whitmore, J. K. (1992). Indo-chinese refugee families and academic achievement. *Scientific American*, February.
- Cederblad, M. (1978). De äldre adoptivbarnens anpassning. *Läkartidningen*, 75(50), 4677–4678.
- Cederblad, M. (1991). Hög ålder vid adoptionen största risken för att utveckla anpassningsproblem i tonåren. *Läkartidningen*, 88(12), 1081–1085.
- Cederblad, M., Irhammar, M., Mercke, A.-M. & Höök, G. (1993). God psykisk hälsa hos utlandsfödda adoptivbarn. *Läkartidningen*, 90(16), 1537–1542.
- Dery-Alfredsson, I. & Kats, M. (1986). *Utländska adoptivbarn på PBU*. Stockholm: Stockholms Universitet, Psykologiska institutionen.
- Dodge, C. P. & Raundalen, M. (1991). *Reaching children in war. Sudan, Uganda and Mozambique*. Bergen: Sigma Forlag.
- Feigelman, W. & Silverman, A.R. (1984). The long-term effects of adoption. *Social Service Review*, 12, 589–602.
- Forsten-Lindman, N. (1994). *Foreign-born childrens socio-emotional adjustment to Finland: Intercountry adoptees and Vietnamese refugees*. Institute of Migration, Research reports No 8. Turku: Institut of Migration, Freud, A., & Burlingham, D. (1944). *Infants without families*. New York: International Universities Press.
- Ganesan, S., Fine, S., & Tsung Yi Ling (1989). Psychiatric symptoms in refugee families from South East Asia: Therapeutic challenge. *American Journal of Psychotherapy*, XLIII(2), 218–228.
- Gardell, I. (1979). *A Swedish study on intercountry adoptions*. Stockholm: Liber Tryck.
- De Geer, B. (1992). *Internationally adopted children in communication. A developmental study*. (Working Papers 39). Lund: Lund University, Department of Linguistics.
- Gill, O. & Jackson, B. (1983). *Adoption and race. Black, Asian and mixed race children for adoption*. London: Batsford Academic and Educational Ltd.
- Gunnarby, A. (1978). *Förskolebarnens anpassning*. *Läkartidningen*, 75(50), 4676–4677.
- Hedman, I. (1981). *Fjärran Östern*. Trelleborg: Tryckeri AB Allehanda.
- Hene, B. (1987). *Vuxna utlandsadopterade i Sverige – en intervjuundersökning*. (Sprins-Rapport 37). Göteborg: Göteborgs Universitet. Hofvander, Y. (1978).
- Kliniska fynd vid hälsokontroll av u-landsadoptivbarn. *Läkartidningen*, 75(50), 4674–75.
- Hoksbergen, R. A. C. (1985). *L'education des enfants venus de pays étrangers en Hollande [The education of foreign children in Holland]*. *Enfance*, 1, 77–83.
- Hoksbergen, R. A. C., Juffer, F., & Waardenburg, B. C. (1987). *Adopted Children at Home and at School*. Lisse: Swets & Zeitlinger B. V.
- Hoksbergen, R. A. C., Spaan, J., Waardenburg, B. (1988). *Bittere ervaringen withuisplaatsing van buitenlandse adoptiekinderen [Bitter experiences, disrupted intercountry adoptions]*. Amsterdam/Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Hoksbergen, R. A. C. (1991). *Intercountry adoption coming of age in the Netherlands: Basic issues, trends, and developments*. In H. Alstein & R. J. Simon (Eds.), *Intercountry adoption. A multinational perspective*. New York: Praeger Publishers.
- Hägglund, G. (1982). *Adoptivbarn och språk*. Stockholm: Raben och Sjögren.
- Jaakkola, M. (1989). *Suomalaisten suhtautuminen ulkomailaisiin ja ulkomailaispolitiikkaan Helsinki: Valtion painatuskeskus*.
- Kats, M. (1975). *Adoption av utländska barn*. Stockholm: Alb. Bonniers boktryckeri.
- Kats, M. (1981). *Vänta adoptivbarn – en annorlunda graviditet*. Stockholm: Bonniers fakta.
- Kats, M. (1990). *Adoptivbarn växer upp*. Stockholm: Bonniers.
- Karjalainen, L., & Ojala, R. (1987). *Adoptiovanhempien kokemuksia kansainvälisestä adoptiosta Helsinki: Dia-koniaopisto*.
- Kim, D. S. (1978). *Issues in transracial and transcultural adoption*. *Social Casework*, 59(3), 477–486.
- Kinzie, J. D., Tran, K. A., Breckenridge, A. & Bloom, J. D. (1980). *An Indochinese refugee psychiatric clinic: Culturally accepted treatment approaches*. *American Journal of Psychiatry*, 137(11), 1429–1432.

- Kinzie, J. D., Sack, M., Angell, R. Clarke, G. & Ben, R. (1989). A three-year follow up of Cambodian young people traumatized as children. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 28(4), 501–504.
- Kinzie, J. D., Boehnlein, M. D., Leung, P. K., Moore, L. J., Rilley, C. & Smith, D. (1990). The prevalence of post-traumatic stress disorder and its clinical significance among southeast Asian refugees. *American Journal of Psychiatry*, 147(7), 913–917.
- Kirk, H. D., Johnassohn, K. & Fish, A. D. (1966). Are adopted children especially vulnerable to stress? A critique of some recent assertions. *Archives of Genetic Psychiatry*, 14, 291–98.
- Kirk, H. D. (1984). *Shared fate. A theory and method of adoptive relationships* (2nd ed.). Port Angeles: Ben-Simon Publications.
- Kleinman, S. B. (1990). Terror at sea: Vietnamese victims of piracy. *The American Journal of Psychoanalysis*, 50(4), 351–362.
- Koh, F. M. (1981). *Oriental children in american homes. How do they adjust?* Minneapolis: East West Press.
- Kopplitz, E. M. (1968). *Psychological evaluation of children's human figure drawings*. London: Grune & Stratton.
- Kopplitz, E. M. (1984). *Psychological evaluation of human figure drawings by middle school pupils*. London: Grune & Stratton.
- Kotsopoulos, S., Cote, A., Joseph, L., Pentland, N., Stavrakaki, C., Sheahan, P. & Oke, L. (1988). Psychiatric disorders in adopted children: A controlled study. *American Journal of Orthopsychiatry*, 58(4), 608–612.
- Kroll, J., Habernicht, M., Mackenzie, T., Yang, M., Chan, S., Vang, T., Nguyen, T., Ly, M., Phommavanh, B., Nguyen, H., Vang, Y., Souvannasoth, L. & Cabugao, R. (1989). Depression and Posttraumatic Stress Disorder in southeast Asian refugees. *American Journal of Psychiatry*, 146(12), 1592–1597.
- Mahoney, K., & Mahoney, M. J. (1974). Psychoanalytic guidelines for child placement. *Social Work*, November, 688–696.
- McInnis, K. (1991). Ethnic-sensitive work with Hmong refugee children. *Child Welfare*, LXX(5), 571–580.
- McRoy, R. G., & L. A. Zurcher. (1983). *Transracial and interracial adoptees. The adolescent years*. Springfield: Charles C. Thomas publishers.
- McRoy, R. G., Zurcher, L. A. Lauderdale, L. & Andersson, R. E. (1984). The identity of transracial adoptees. *Social Casework*, 65(1), 34–39.
- Nguyen, N. A. & Williams, H. L. (1989). Transition from East to West: Vietnamese adolescents and their parents. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 28(4) 505–515.
- Olweus, D. (1973). *Hackkycklingar och översittare. Forskning om skolmobbing*. Göteborg: Almqvist & Wiksell förlag AB.
- Piers, E. V. & Harris, D. B. (1969). *Manual for the Piers-Harris Children's Self Concept Scale (The way I feel about myself)*. Nashville, Tennessee: Counselor Recordings and Tests.
- Pruzan, V. (1977). *Født i udlandet – adopteret i Danmark*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Rorbeck, M. (1991). The conditions of 18 to 25-year-old foreign-born adoptees in Denmark. In H. Alstein & R. J. Simon (Eds.), *Intercountry adoption. A multinational perspective*. New York: Paeger Publishers.
- Saetersdal, B. & Dalen, M. (1991). Norway: Intercountry adoptions in a homogenous country. In H. Alstein & R. J. Simon (Eds.), *Intercountry adoption. A multinational perspective*. New York: Paeger Publishers.
- Schaffer, R. (1978). *Mor och barn. (M. Frisch, Trans.)*. Helsingborg: Schmidts Boktryckeri AB. (Original work published in 1977).
- Schechter, M. D. (1960). Observations on adopted children. *Archives of General Psychiatry*, 3, 21–32.
- Simon, R. J. & Alstein, H. (1987). *Transracial adoptees and their families. A study of identity and commitment*. New York: Praeger.
- Smith-Garcia, T. & Brown, J. S. (1989). The health of children adopted from India. *Journal of Community Health*, 14(4), 227–241.
- Sontag, L. W. (1960). The possible relationship of prenatal environment to schizophrenia. In D. Jackson (Ed.). *The etiology of schizophrenia*. New York: Basic Books.
- Spitz, R. (1965). *The first year of life*. New York: International Universities Press, Inc.
- Tuomarla, I. & Tamminen-Levä, E. (Eds.). (1988). *Vietnam*. Helsinki: Sosiaalihalitus.
- Verhulst, F. C., Althaus, M. & Versluis-den Bieman, H. J. M. (1990a). Problem behavior in international adoptees: 1. An epidemiological study. *Journal of Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 29(3), 94–103.
- Verhulst, F. C., Althaus, M. & Versluis-den Bieman, H. J. M. (1990b). Problem behavior in international adoptees: II. Age at placement. *Journal of Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 29(3), 94–111.
- Verhulst, F. C., Althaus, M. & Versluis-den Bieman, H. J. M. (1992). Damaging backgrounds: Later adjustment of international adoptees. *Journal of Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 31(3), 518–524.
- LeVine, E. S., & Sallee, A. L. (1990). Critical phases among adoptees and their families: Implications for therapy. *Child and Adolescent Social Work*, 7, 217–23 Wattier, P., & Frydman, M. (1985). L'adoption internationale. Etude clinique d'un groupe d'enfants d'origine asiatique [Intercountry adoption. A clinical study of a group of children with Asian origin. *Enfance*, 1, 59–76.
- Westermeyer, J. W. (1988). DSM III Psychiatric disorders among Hmong refugees in the United States: A point prevalence study. *American Journal of Psychiatry*, 145, 197–202.
- Westermeyer, J. W. (1989). *Psychiatric care of Migrants. A clinical guide*. Washington: American Psychiatric Press, inc.
- Wolters, W. H. G. (1980). Psychological problems in young foreign adopted children. *Acta Paedopsychiatrica*, 46, 67"

Triple Border Regions in Central Europe:

The Case of Hungary and its Neighbours

György Éger

One of the most distinctive present day European phenomena is the spread of regionalism: at the end of the 20th century Europe is becoming increasingly a continent of regions, in which the Western and Northern European regional models are leading the way. It is desirable that academic research investigate this phenomenon and develop accordingly. It represents an interesting challenge to observe life and conditions in certain formerly homogeneous, organically developing regions which later became divided on the basis of political decision.

Theoretical outline and aim of research

One of the objectives of this study is this to show similarities and differences in the development of individual parts of a number of regions now under the authority of two or more states.

At the same time, the generalisation of experience in this respect allows us to draw certain conclusions concerning sociological traits of the peripheria. As a result of particular political decisions the areas forming the subject of this study came under the jurisdiction of two (or more) states and thereby automatically became border regions, i.e. peripheria.

György Éger, László Teleki Foundation, Central European Institute, Multiethnic and Border Regions. Budapest, Hungary.

Therefore the subject matter may also be described as a study of the sociological aspects of border location and peripheria, the operationalisation of terms used to describe it, the study and separation of individual aspects of the phenomenon in question. (According to the hypothesis underlying the present study border location is a special variety of peripheria, its essence so to speak.)

Another objective of our research is to investigate the meaning and interrelation of such terms as *regionalism*, *border location* and *peripheria*. The empirical basis of this is the research itself: an analysis reflecting the concrete conditions of individual regions primarily based on statistical assessment and sociological study.

A further important goal of this study is to explore the relation between regionalism and its ethnic and religious aspects.

Regionalism and minority relations have also been among the outstanding social and political phenomena in Western Europe since the age of "ethnic revival". It is an undisputed fact that in Western Europe the *regional state* had been established by the 1980s. Ethno-regionalism — geographical, regional and ethnic interest coincidence and enforcement — has played a decisive role in the emergence of the regional state.

Regionalism and minority relations are equally important in Central and Eastern Europe. In fact, the considerable ethnic diversity in this region makes this ques-

tion one of the most important political — national security and national policy — questions today. This topic presents an exciting challenge for any researcher.

From a pragmatic point of view inter-state regional co-operation necessarily affects border regions. Border regions have a peripheral location and the peripheria — as unanimously viewed by both sociological and socio-geographical research — are as a rule significantly less developed than internal or central regions of the relevant state, the so-called centrum. This is the point where the third aspect of regionalism, that is, the minority (ethnic) question is linked to questions of border location and peripheria. As a result of the Versailles Treaty a number of states came into being in the region between Germany and Russia, the border regions or peripheria of which concentrated significant minority groups separated from their mother nation (Silesia, Sudeten Germany, Alsace, South Tirol etc.). This was a source of severe disadvantage in itself, quite apart from the disadvantages resulting from minority existence. What does this mean in practical terms? As a rule these disadvantages include insufficient or significantly underdeveloped infrastructure as compared to the centrum, a lack or scarcity of state development resources, demographic erosion, etc.

Border regions may play an outstanding role in the interaction of different ethnic groups, religions and cultures, as they concentrate many problems of a wider region. Despite this, to my knowledge, no research into this topic has been carried out in the region of Central and Eastern Europe: the novelty of such research further increases its significance. *Triple border regions* are presumed to be of special value in this respect as they feature a special mixture of cultures, at least this is often the case in respect of identical

meeting points between highly developed European countries. (See for example the regions of the Upper Rhine and the Swiss-French-German triple border). At the same time border location — especially triple borders — in underdeveloped regions may lead to accumulated disadvantages. In the triple border regions of Hungary there are cases of both.

What, therefore, are the concrete implications of border location, peripheral location, and minority-ethnic-existence in Central Europe, in respect of Hungary and its neighbours?

As far as Hungary is concerned, peripheral regions formed under the Trianon border settlement are important population areas for ethnic minorities. According to the 1990 census the decisive majority of Romanians, Croats and Slovenians, the majority of Germans, Serbs and Slovaks, and approximately two-thirds of Gypsies in Hungary live in border regions. The majority of ethnic Hungarians in neighbouring countries — with the exception of Transylvania, an area which was part of Hungary for centuries — are also located in border regions. Therefore cross border co-operation, division of labour, the formation of regional institutions and the development of relations between respective mother nations are questions of outstanding importance for ethnic minorities in the countries concerned. The widening of the range of regional co-operation is a task of outstanding importance for ethnic minority regions.

The study of border regions provides unique opportunities for empirical-historical research whereby the researcher can study under virtually laboratory conditions the process of how the institutional framework of individual states structurally determines the living conditions, life style and life course of individuals constituting particular ethnic groups. When

conducting comparative sociological research in respect of ethnic individuals and groups living on different sides of a triple border, the mobility of the individual must be placed in focus as such an approach allows us to understand and compare the totality of historically conditioned macro particularities at a micro level.

In view of its objectives research must use a theoretical and methodological paradigm able to: (1) integrate micro and macro levels, (2) provide a systematic understanding of the chronological and historical dimensions of social change, (3) process variables operationalised in accordance with the above based on mathematically and statistically well founded procedures, (4) update research and the studies resulting therefrom to international standards.

Based on the above considerations the ideal method appears to be the paradigm worked out by Karl Ulrich Mayer for the purpose of comparative research in social mobility. According to the Mayer approach, which is becoming more and more dominant in German and Anglo-Saxon sociology, the life course of the individual is a constituent of the social structure and so social structure is partially derivative of individual actions and action strategies and partially of institutional processes and historical forces becoming institutionalised, and is never to be interpreted in and by itself but always in the context of the life course of the relevant generation.

The Mayer paradigm is based on a multi level and multi time dimension system of theory and terminology. The terminology consists of a number of levels in that it is capable of linking features pertaining to individuals with historically defined parameters pertaining to formal institutions (school, workplace, etc.), age groups, ethnic groups, regions and states.

Terminology has a multi time dimension in that it is capable of interpreting individual time (e.g. age) with institutional time (age of a school or workplace) in the context of a given historical period (e.g. war time) or extraordinary historical events (change of borders, promulgation of new laws). All this is made possible by the method called *event history analysis* developed by Mayer and his team based on which relations between particular levels and dimensions may be integrated into formalised and testable models.

Because we are dealing with concrete regions and historical periods, in the course of his ethnic studies the researcher cannot restrict himself to the exclusive use of one paradigm, however excellent that paradigm might be. In the regions looked at in this survey ethnic particularities have an outstanding contextual significance. When studying living conditions, life styles and life courses the researcher cannot of course do without studying interethnic relations of the most varied kinds and levels (formal/informal, family/institutional, material/symbolic, etc.). Therefore substantial attention must be devoted to the historical study of local prestige and power structures and the cultural-symbolic world of each local group.

Operationalisation of research objectives

The complexity of the subject of this survey required an interdisciplinary approach focusing primarily on the following: politology, history, sociology, political economy, geographical economy, ethnology and cultural anthropology. However individual disciplines and the analysis of individual problems had to draw on primarily sociological methods and instruments with a view to making

its findings compatible with previous research.

The main sociological methods used were the following: case studies concerning particular conditions in the relevant regions, questionnaires and interviews.

Given the subject and objectives of the research it was best to conduct investigations in regions combining border regions of several countries. Between 1945 and 1990 there were five so-called triple borders between Hungary and its neighbours:

- Hungary-Czechoslovakia-Soviet Union,
- Hungary-Soviet Union-Rumania,
- Hungary-Yugoslavia-Rumania,
- Hungary-Yugoslavia-Austria,
- Hungary-Austria-Czechoslovakia.

Historical events resulted in the creation of two other triple borders: the Hungarian-Croatian-Serbian and the Hungarian-Croatian and Slovenian border (Mohács-Pélmonostor-Zombor and Lenti-Csáktornya-Lendva regions).

Our research concerned the five "classical" triple borders, in four of which field work was carried out in 1993. Field of research (regions):

- Hungary-Slovakia-Ukraine,
- Hungary-Rumania-Ukraine,
- Hungary-Austria-Slovenia,
- Hungary-Austria-Slovakia.

Selection criteria:

Different geographical environments, very different types of regional development, significant distance from each other, different successor states, religious and ethnic diversity. (We have — at least temporarily — omitted studying the Hungarian-Rumanian-Serbian triple border region due to financial and political reasons.)

The scope of our survey included settlements within 30 km of the theoretical

crossing point of the three borders in question. (According to our hypothesis and preliminary experience this 30 km circle is where the direct effects of border location unfold.) Within this selection criteria are included:

- distance from the border,
- size of settlement,
- accessibility of settlement (roads, railroads, road end village),
- distance from urban centres,
- administrative standing of settlement,
- ethnic structure,
- religious structure.

Based on the above criteria 30 settlements have been selected per region, i.e. 10 settlements per country. A total of 120 settlements have been included in the survey. Their distribution by country is as follows: Hungary 40, Slovakia, 20, Ukraine/Subcarpathia 20, Rumania 10, Slovenia 10, Austria 20.

Data were obtained mainly from questionnaires: two types of questionnaire were used per settlement, the so-called municipal and personal varieties. The municipal questionnaire was aimed at recording the current situation with regard to local institutions, infrastructure and businesses. The basic unit of the personal questionnaire was the household. The data of 1,200 households have been recorded within the framework of the survey. It seemed expedient to make up the sample from various cohorts.

The main topics of the survey are:

- (1) History of ancestors: grandparents' and parents' hard data, milestones in their lives,
- (2) The individual's life course: housing, school career, marriage and employment history,
- (3) Life course of the individual's brothers, sisters and children (see Point 2.),
- (4) material circumstances, family assets and property,
- (5) cultural consumption,
- (6) national identity, religious orientation,
- (7) politi-

cal and social involvement and attitudes, (8) social and interethnic relations.

Methodologically speaking the most vulnerable point of data collecting was sample taking because in respect of the neighbouring countries we could not hope to obtain the reliable population records so crucial for the preparation of samples.

Therefore, as a bridging solution, we intended originally to make data at least largely representative by way of instructing research leaders with local background knowledge to select a given number of households with the requirement that their selection should reflect all types of local household as proportionately as possible in respect of spatial and topographical location as well as social criteria. Sample taking was thus carried out based on instructions reflecting a clear order of preference.

We are planning to supplement the questionnaire method by interviews with local authorities and public figures. A further task is to prepare a monograph describing in detail the history of the relevant settlements based on strictly specified criteria.

Our plans include also a control survey in two locations, namely Hungary and the Western part of Central Europe. The survey to be conducted in Hungary shall focus on central areas, i.e. non-border and non-ethnic-minority regions; while the survey to be conducted abroad would look at the effect of border location in regions to the West of Hungary. (In connection with the latter a similar survey based on the same research methods is being negotiated in respect of the Austrian-Swiss-Italian triple border region to be financed by our Austrian partner institution.)

Expected findings of the survey

It is our firm belief that this survey would contribute to the rethinking and clarification of questions of border location and the role of border regions through the clarification of a number of connections and different aspects of the question. Therefore it can — in addition to featuring new findings — provide state development strategy, regional policy and regional development with new considerations to be taken on board. Comparative surveys may provide information on how the relevant regions may be brought out of their multiply disadvantageous situations.

It may prove to be of assistance in addressing problems faced by these regions today. What are the economic, political and cultural instruments which could make these Central European regions where different nations and cultures meet into an important driving force similarly to their counterparts in more highly developed regions of the world?

The survey at the same time allows us to conduct a historico-sociological comparative analysis and it is likely that the phenomena observed in triple border regions will have a wider relevance for Central Europe of mixed ethnic structure.

The expected methodological experience of the survey is also an important factor to be considered as it may introduce innovations and new criteria into ethnic studies. The methods selected by us will most probably prove useful for the study of other regions with success.

Following the analysis of survey results we intend to publish our findings in the form of a book, preferably to be published in Hungarian and English at approximately the same time.

Suomi-Seura ja ulkosuomalaisen edunvalvonta

Ilkka-Christian Björklund

Tultuani valituksi Suomi-Seuran toiminnanjohtajaksi sain hyväntahtoisen neuvon opetella kanteleensoittotaidon. Vakavasti, ilman ironiaa annettu ohje, kertoo yksinkertaisuudessaan jotakin Seuraan kohdistuvista odotuksista.

Suomi-Seuran ulkosuomalaisen jäsenistön valtaosa, kymmenisen tuhatta henkeä, on Pohjois-Amerikkaan menneitä siirtolaisia ja heidän jälkeläisiään. Seuran perinteeseen tuntuu vahvana kuuluvan tietty nostalgialla ruokkiva viihdytystehtävä, jonka motoksi sopisi: "Mun kanteleeni kauniimmin taivaassa kerran soi". Ronskimpi voisi kutsua sitä vuosisadanvaihteen amerikkansiirtolaisuuden saattohoidoksi.

Niinpä ymmärrän hyvin Lynn Laitala ja hänen neljää irvileukaista ystävänsä, jotka kesällä 1992 matkalla Finnfestin päättivät perustaa huonojen suomalaisten seuran, "International Bad Finn Society". Montaa kolmannen ja neljännen polven siirtolaista, uussiirtolaisista puhumattakaan, ei järin innosta sellainen identiteetti, joka rakentaa suomalaisuudesta henkistä ulkoilmamuseota.

En vähättele pulmaa, ja luulen että se sivuaa kaiken siirtolaisuuden ydintä. Jokainen siirtolaispolvi näkyy hellivän sitä suomalaisuutta, jonka se lähtiessään on matka-arkkuunsa pakannut. Ajallisen ja maantieteellisen etäisyyden vuoksi tämä korostuu siinä, mikä vuosisadan vaihteen amerikkansiirtolaisuudesta vielä elää ja hengittää.

Mutta yhtäläillä oman sukupolveni ruotsinsuomalaisissa, jotka kuusikymmenluvun lopulla lähtivät naapuriin, ja käyvät entisillä kotikonnuillaan ainakin kerran kesässä, tuntuu vahvana elävän kuusikymmenluvun Suomi. Arvelen, että Singaporeen kahdeksankymmenluvulla asettunut bisnesleijona samalla tavoin on syväjäädyttänyt atashasalkkuunsa kasinoajan Suomi-kuvan.

Näin siirtolaisuuden myötä maailmalla keroksiittain säilötyt isänmaan äidinkasvat elävät omaa elämänsä. Vieläkin havaitsen, että jotkut kansalaissodan katkerista muistoista ammentavien

valkoisten ja punaisten haalien kulttuurit ovat, kukin omista lähtökohdistaan, sisukkaasti torjuneet kaiken sen, mikä Suomea sittemmin on muuttanut – talvisodasta Väinö Linnään.

Suomi-Seuran aatteellinen viihdytystehtävä pitää johonkin rajaan asti sisällään luonnollisen velvoitteen antaa erimuotoista tukea niiden muistikuvien hellimiselle, jotka niin lähtemättömästi tuntuvat liittyvän siirtolaisuuden psyykeen ja jotka lähdön jälkeen alkavat elää omaa elämänsä.

Olen kuitenkin vakaasti sitä mieltä, että Suomi-Seura laiminlöisi pahasti varsinaisen kulttuuritehtävänsä, ellei se itsepintaisesti yrittäisi välittää ulkosuomalaisten keskuuteen oikeata ja ajanmukaista Suomi-kuvaa, hyvinea ja huonoine puolineen. Senkin uhalta, että moni hellitty käsitys vanhan kotimaan erinomaisesta ainutlaatuisuudesta tai maastamuuton aiheuttaneesta taloudellisesta tai poliittisesta ahdingosta joutuisi kipeään uudelleenarvioinnin kohteeksi.

Tämä on edellytys myös sille, että jokainen ulkosuomalainen todella voisi toimia siinä tehtävässä, joka hänelle mielestäni luonnostaan lankeaa: suomalaisuuden lähettilään osa maailmalla. Tämän tehtävän tukemisen on virallinen Suomi – omien intressiensä vastaisesti – hoitanut varsin vaatimattomasti. Asiaan vihkiytyneiden virkamiestahojen kanssa Suomi-Seuran yhteistyö näyttää sujuneen kohtuullisen hyvin. Näin esimerkiksi työministeriön suuntaan, jonka kanssa Suomen Silta -lehteä erinomaisessa yhteistyössä julkaistaan. Näin myös opetusministeriön kanssa, joka Seuran välityksellä kanavoit tukeansa ulkosuomalaisille tiedotusvälineille ja järjestöjen kulttuuritoimintaan. Markoissa mitattuna ei toiminnan takana olevaa korkeinta poliittista tahoa voi kuitenkaan mahtavaksi mainita.

Mikäli ulkosuomalaisten keskuuteen luotua verkostoa halutaan tehokkaasti käyttää suomalaisen kulttuurin, talouden ja muiden yhteiskunnallisten etujen edistämiseksi, on käyttöön otettava nykyistä järeämmät keinot. Olen sinä lyhyenä aikana, jona

olen Suomi-Seuran toiminnanjohtajuutta saanut hoitaa, yrittänyt osaltani olla käynnistämässä suomalaisen televisiosatelliitin toteutumista.

Kun kohta kaikki Euroopan kansat, albaanit ja turkkilaiset mukaanlukien, lähettävät omaa tv-ohjelmaansa sateelliittiteitse, Suomen poissaolo taitavaskanavilla käytävästä kulttuuritaistosta alkaa olla silmiinpistävä puute. Kuitenkin me olemme elektroniikka-alan kärkimaita ja tarpeemme muonittaa "omat" maailmalla kiristyvän kansainvälistymisen keskellä kiihtyvästi kasvava.

Eurointegraatio heikentää valtiota ja asettaa kansakunnalle uuden haasteen. Se pakottaa pienen maan miettimään uudelleen kansainvälisen vaikuttamisensa välineet. Suomi-Seuralla ja ulkosuomalaisten yhteysverkostoilla voisi tässä olla kehitysperspektiiviä, joka räjäyttää perinteisen kulttuuri- ja edunvalvontatehtävän raamit.

Mutta edellä sanottu ei sulje pois sitä, että niin ulkosuomalaisten edunvalvonta kuin tuo kulttuuri-tehtävä eli ajanmukaisen Suomi-kuvan välittäminen on ensin pystyttävä hoitamaan kunnolla. Etenkin edunvalvonnan merkitys Suomi-Seuralle on uuden euromuuton myötä voimakkaasti korostumassa.

Suomi-Seura pyrkii siten määrätietoisesti lunastamaan paikkansa maailmalla olevien, sinne lähtevien ja sieltä palaavien suomalaisten asiamiehenä tässä ajassa. Toiminnan arjessa tämä näyttäytyy mm. panostamalla asiantuntevaan ja nykyaikaisiin keinoin (myös sähköposti, tietoverkot) annettavaan neuvontaan. Näitä neuvontapalveluja, jotka joskus aiemmin ovat kuuluneet Seuran toimintaan ja silloin lähinnä kaukosiirtolaisuuteen liittyen, ollaan vasta nyt systemaattisesti uudelleen kehittämässä.

Näin maaliskuun 1995 eduskuntavaalien kynnyksellä nousee esiin kysymys siitä, miten Suomen

kansalaisuuden säilyttäneiden ulkosuomalaisten kiinnostusta ja vaikutusta valtiolliseen päätöksentekoon jatkossa voitaisiin parantaa.

Samaan aikaan Ahvenanmaalla on parikymmentätuhatta asukasta eli vajaa prosentin puolikas suomalaisista kovaan ääneen vaatimassa itsellensä edustusta peräti Euroopan Unionin parlamentissa, jonne Suomi kokonaisuudessaan saa kuusitoista edustajaa.

Maailmalla olevia Suomen kansalaisia on enemmän kuin Pohjois-Karjalan läänissä asukkaita, melkein kymmenen kertaa niin paljon kuin ahvenanmaalaisia. Silti ulkosuomalaisilla ei ole Suomen eduskunnassa yhtään ainukaista edustajaansa yhdelläkään Arkadianmäen kahdesta sadasta jakarandatuolista.

Pohjois-Karjalasta valittaneen uuteen eduskuntaan viisi kansanedustajaa. Jos vastaavia suhteita sovellettaisiin ulkomailta oleviin Suomen kansalaisiin, Ruotsista voitaisiin lähettää Arkadianmäelle pari-kolme edustajaa, Keski-Euroopasta parhaimmillaan pari ja Pohjois-Amerikasta yksi edustaja.

Tarpeelliset muutokset vaalilakiin olisi teknisesti verrattain helppo tehdä. Poliittisen tahdon syntymisen edellytyksenä olisi kuitenkin myös tässä välttämätön oivallus ulkosuomalaisista kansakunnalle nykytilanteessa erityisen arvokkaana ja tähän asti turhan heikosti hyödynnettyinä voimavarana — niin suomalaisuuden lähettäjänä maailmalla kuin Suomen oman kansainvälistymisen konsultteina.

Valtiotieteen Iisensiaatti Ilkka-Christian Björklund on aloittanut Suomi-Seuran toiminnanjohtajana syyskuussa 1994.

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus avattu

Siirtolaisuusinstituutti on avannut Pohjanmaan aluekeskuksen Peräseinäjoella. Uusi keskus kerää ja tallentaa siirtolaisuuteen ja muuttoliikkeisiin liittyvää aineistoa Pohjanmaalta, joka oli vantamerentakaisen siirtolaisuuden tärkein lähtöalue. Aluesihtööri Outi Liedeksen mukaan aineistoa kerätään yhteistyössä mm. kuntien, kotiseutuyhdistysten, seurakuntien, museoiden ja arkistojen kanssa. Lisäksi aluekeskus tarjoaa Siirtolaisuusinstituutin siirtolaisrekisterin palveluja sukututkijoille ja siirtolaisten jälkeläisille. Keskuksessa on myös siirtolaisuuteen liittyvää kirjallisuutta ja siellä tullaan järjestämään siirtolaisuusaiheisia seminaareja ja näyttelyjä.

Tillskott till Emigrantregistret

Den nionde november fick Migrationsinstitutet motta ett värdefullt tillskott till emigrantregistret — uppgifter om drygt 7600 finländska Amerika-emigranter. Pär-Erik Levlins har tillsammans med en grupp andra intresserade experter finländare ur Emigrantinstitutets i Växjö mikrofilmade svenskamerikanska kyrkoarkiv. Insamlingsarbetet har stötts med ett bidrag ur Kaarle Hjalmar Lehtinens fond. Frivilligt forskningsarbete av detta slag är av stort värde för Migrationsinstitutet och de nya uppgifterna höjer institutets betjämningsberedskap.

Sukumessut 19.–21. 5. 1995 Turun Messukeskuksessa

Ensimmäiset Sukumessut kolme vuotta sitten olivat valtaisa menestys. Laajan sukututkijajoukon lisäksi myös aivan tavalliset ihmiset ovat kiinnostuneita sukunsa ja perheensä historiasta ja suvun entisistä asuinpaikoista. Nyt Turussa kokoonnutaan toista kertaa entistä mitavammalla näytteilleasettajajoukolla. Messujen yhteydessä pidetään myös 18. Sukututkimuspäivät.

Sukututkimus menee nopeasti eteenpäin ja messujen ohjelmassa otetaan huomioon myös nuoret, joille messut ovat erinomainen tilaisuus päästä alkuun omien juurten etsinnässä. Tapah-tuman yhteydessä voi järjestää jopa oman sukukokouksen! Turun Messu-keskuksen viihtyisät tilat tarjoavat siihen erinomaiset puitteet.

Sukumessujen valtakunnalliseen järjestelytoimikuntaan kuuluvat:

Arkistolaitos
Suomi-Seura ry
Sukutietotekniikka ry
Kirkkohallitus
Siirtolaisuusinstituutti
Sukuseurojen Keskusliitto ry
Suomen Sukututkimusseura ry
Suomen Kotiseutuliitto
Väestörekisterikeskus
Turun Messukeskus Oy

Lisätiedot:

Turun Messukeskus Oy
markkinointisiht.
Hannele Haustrup
puh. (921) 637 111

Cost-A2: "Migration. Europe's Integration and the Labour Force"

Cost-A2-Workshop on Nationalism and Ethnicity

2-4 March 1995, hosted by the University of Berne, Switzerland,
Institute of Ethnology

Call for Papers

Submission deadline 30 December 1994

Keynote speakers:

Prof. Dominique Schnapper (Paris)	Prof. Endre Sik (Budapest)
Prof. Georg Elwert (Berlin)	Prof. Joseph R. Llobera (London)
Prof. C.-U. Schierup (Umeå)	Dr. Alexandra Ålund (Umeå)
Prof. Javier de Lucas (Valencia)	Dr. Kurt Imhof (Zürich)

Abstracts to be delivered to:

Prof. Dr. H.-R. Wicker Institute für Ethnologie
Länggassstr. 49A, CH-3000 Bern 9
Fax: +41-31/631 42 12

Sointula suomalainen utopiayhteisö Kanadassa 1902–1905

Työväen Arkiston 85-vuotisjuhlanäyttely esittelee Matti Kurikan ja A. B. Mäkelän johtaman ihanneyhteiskunnan historiaa. Kalevan Kansa -siirtola osui taloudellisesti huonoon aikaan, ja yhteisössä eläneet riitaantuivat myös moraalikysymyksistä, kun kaikki eivät hyväksyneetkään käytännössä Matti Kurikan utopistisia sosialistisia ideoita, esimerkiksi vapaata rakkautta.

Vaikka ihanneyhteisön luominen epäonnistui, Malkosaari (Malcolm Island) jäi suomalaisten asuttamaksi näihin päiviin asti. Kalevan Kansa -siirtolan viimeinen yhtiökokous pidettiin toukokuussa 1905.

Työväen Arkisto

Paasivuorenkatu 5 B, 00530 Helsinki, puh. (90) 736 322
Näyttely on avoinna ma-pe 10.00–16.00 31.8.1995 asti.

Slawomir Mrozek: Emigrantit

Vuonna 1973 kirjoitettu Emigrantit (ensiesitys v. 1975 Varsovassa ja Pariisissa) on Suomessa nyt ajankohtaisempi kuin ensi-iltansa aikana. Yhä konkreettisemmin me suomalaiset kohtaamme nykyisin siirtolaisten tai pakolaisten elämän. Mrozekin Emigranteissa kuvataan sitä, mitä on joutua eroon omasta kulttuurisesta ympäristöstään ja tuntee oman eristäytyneen asemansa musertava syöksykierre.

Emigranteista toinen on intellektuelli, poliittisesti ja filosofisesti ajatteleva mies, jonka aikomuksena on kirjoittaa ihmiskuntaa laajasti käsittelevä teos. Toinen on tavallinen työmies, joka tekee raskasta työtä eikä salli itselleen mitään huvituksia. Hän säästää, ja aikoo kotimaahansa palattuaan rakentaa talon voidakseen elää rauhassa perheensä kanssa.

Sovitus, ohjaus ja lavastus: **Marek Urbanski**
Näytelmän esittävät **Juha Mäkelä** ja **Marek Urbanski**

Suomen Kansallisteatteri, Willensauna

Liput (90) 1733 1331, ryhmämyynti (90) 1733 1332

Recent Migration Trends in Europe; Europe's New Architecture, ed. Maria Beatriz Rocha-Trindade. Universidade Aberta, Lisbon 1993, p. 226.

The Committee on Sociology of Migration of the International Sociological Association arranged a congress in April 1992 in Lisbon, Portugal, under the title: "Migration Trends in the 90's: Old Themes, New Issues". The major papers on European migration presented are published in the above book. The subtitle: "Europe's new architecture" is much due to the political, economic and social changes in Eastern Europe. But in addition to the migration pressure from the East there is also pressure from the South.

In the first article Lydio F. Tomasi and Mark J. Miller write about the post-cold war international migration to Western Europe. According to Tomasi and Miller the future of immigration to Western Europe is far from clear. There is no more important issue on the horizon of Europe than the immigration question. The new understanding is belated but there are grounds to expect Western governments to succeed in managing immigration challenges with democratic and humanitarian principles. But this will require high politics of migration issues at the highest levels of governments.

The most obvious was the dramatic increase in asylum applications and by 1990 virtually all Western European states had revised their asylum policies. Also the political transformation of Central and Eastern Europe removed many physical and legal barriers to emigration. A factor also pushing immigration issues has been the questions of integration of substantial foreign-born and resident alien populations. To regulate immigration border enforcement, employer sanctions, legalizations and temporary foreign worker policies have been characteristic strategies to reduce or prevent illegal alien entry, employment and residency.

The Western European immigration policies have also significant national security policy implications. The durable presence of millions of immigrants has altered the landscape of Western European societies and politics making immigration policy a far more complex, important and difficult question than it once was. Consequently the authors ask: "Can the high politics of immigration enable Europe to cope with international migration in coming decades?". According to Tomasi and Miller it is reasonable to expect a comprehensive and long-term effort to bring international migration under an acceptable level of governmental control through combination of foreign policy ini-

tiatives and reinforced domestic policies. Also in the integration policy the EC will face several more decades of growing expenditures and public and private efforts to integrate legally-resident aliens. And simultaneously a new period of labour recruitment has begun, mainly contract workers from Central and Eastern Europe. And all the time Western European states will continue to receive significant numbers of illegal immigrants. The future of Western European migration issues is cloudy, at best.

Giuseppe Callovi from the EC writes about a reshaped European Community and migration issues reminding that the EC measures are to be taken or pursued on three fronts. (1) to counter migration pressure, (2) to control migration flows and (3) to develop integration policies. He concludes with a future vision that the ultimate objective of the Community is to arrive at voluntary migration, freely chosen, not imposed by misery or other circumstances. In 40 years the Community should have progressed from forced economic migration to migration which is broadly a matter of individual choice.

Catherine Withol de Wenden's article deals with immigration policies in European countries facing the double pressure coming from the East and the South. She emphasizes the persistence of the migration pressure both from the East and the South and suggests a harmonization of migration policies inside the EC countries as well as a new view of cooperation in relation to the Third World, and finally a policy of information on migration decision-making processes in European countries.

Emily Copeland from Harvard University also focuses on East-West migration in the post-cold war period stating that prior to the fall of the Berlin Wall on November 9, 1989, East-West migration flows were strictly regulated by Eastern European governments. After the removal of the iron curtain Central European countries became increasingly worried about large movements of people from the Soviet Union fleeing either civil unrest or economic decline. Immediately the countries bordering Eastern Europe were affected by East-West migrations.

The European Community continued to work within the intergovernmental framework on harmonization of asylum policies and improvements in border control, and consequently the Schengen Convention was signed in June 1990. Eleven of the twelve member states signed the Dublin Convention, with Denmark joining in June 1991. The Maastricht treaty in December 1992 did not put immigration within the competency of the Commission, but the intergovernmental work program con-

tinued. The Commission is more involved in the prevention activities. The author concludes that by 1992 the West was no longer panicking over an imminent immigration flow from the East. There seems to be a harmony of the interests between sending and receiving countries to limit migration flows.

Peter Klinar from Slovenia writes about post-socialist societies, ethnic conflicts and migrations in Europe focusing on the transition of Eastern-European societies. He gives typologies of ethnic conflicts, which increased together with the formation of new national states. The occurrence of ethnic conflicts simultaneously with the rise of postsocialist societies has changed the characteristics of European migrations. Economic migrations are to a great extent associated with political emigrations from Eastern Europe; push factors from emigrant milieux are getting more significant. There are also more and more illegal migrations as the West-European countries are taking measures to protect themselves against the crowds of immigrants from the East. It may also be expected that Eastern Europe could become transit areas for the emigrants from Asian and African societies who are heading for the West.

Altti Majava from Finland contributes with a Nordic perspective in the reshaping of European migrations. According to the author it is hard to make any definite predictions or conclusions about the consequences of the European integration on migratory movements. The author states that the five Nordic countries already are integrated into the international community in many ways, eg. the United Nations and the Common Nordic Labour Market since 1954. Recently Finland, Sweden and Norway have applied for EC membership.

Majava also emphasizes that, with some temporary exceptions, labour migration across national borders has been fairly limited within the Common Nordic Labour Market and the EC. In Eastern Europe the transformation from socialism to market economies will have major implications both for internal and external migrations in Eastern European countries. But the political reshaping of Europe has had a limited impact on population movements concerning the Nordic countries - with the partial exception of Finland, mainly due to the collapse of the former Soviet Union. As a result former Soviet citizens of Finnish ancestry are allowed to immigrate to Finland (10.000 persons by the end of 1994). In addition a large number of asylum seekers have found their ways to the Nordic countries since the mid 1980's. In all the Nordic countries there have been reports of more negative

attitudes and hostility towards immigrants and refugees.

The remaining articles of the book, all of good quality, are as follows: Ursula Mehrländer, "Proposals for a comprehensive immigration concept for the Federal Republic of Germany"; Maria Beatriz Rocha-Trindade, "Portugal: the new framework of migration policies"; Rui Pena Pires, "Immigration in Portugal: A typology"; Francesco P. Cerase, "Strategic issues in migration policies in the 90's: A glance at the Italian scene"; Walter Actis, "Foreign immigration in Spain. Its characteristics and differences in the European context".

To sum up, the book "Recent Migration Trends in Europe" (1993) is a valuable contribution among recent few publications on complicated migration issues of the Europe of the early 1990's. But due to fast speed of the reshaping of the "new Europe" there is need for further research and documentation, perhaps in more international context seeing Europe more from the global point of view — as an extension of Asia and very close to North Africa.

Olavi Koivukangas

Karmela Liebkind (toim.): Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Gaudeamus Kirja. Helsinki 1994. 240 s.

Suomessa asuvien ulkomaan kansalaisten määrä on kaksinkertaistunut 1990-luvulla. Vaikka maahanmuutto on lisääntynyt, muodostavat ulkomaan kansalaiset Suomessa vain 1,1% osuuden koko väestöstä. Maahanmuuttajat ovat olleet keskeisesti esillä mm. joukkotiedotusvälineissä — milloin on puhuttu pakolaisista, milloin rasismista. Karmela Liebkindin toimittama kirja on tästä syystä hyvin ajankohtainen ja tärkeä. Sen aiheita ovat mm. maahanmuuttajat, monikulttuurisuus, etnisyyt, kulttuurien kohtaaminen, rasismi, suomalaisten ja ruotsalaisten ulkomaalaisasenteet, Suomen pakolaisvastaanotto ja sekä puolalaisten että vietnamlaisien tilanne Suomessa. Kirja on tiivis ja tarpeellinen "paketti" Suomen tilanteesta ja taittonsa ansiosta myös selkeä luettava.

Karmela Liebkind pohtii maahanmuuttoon ja kulttuurien kohtaamiseen liittyviä aiheita ja käsitteitä sekä etnisten suhteiden tutkimuksen tilaa Suomessa. Mitä ovat monikulttuurisuus, rasismi tai etnosentrismi ja millaisia akkulturaatiostrategioita maahanmuuttajilla on? Liebkind tarkastelee näitä kaikkia paitsi runsaan lähdekirjallisuuden myös oman tuotantonsa avulla paljastaen aihepiiriin moniselitteisyyden.

Magdalena Jaakkola tarkastelee ulkomaalaisasenteita Suomessa ja Ruotsissa todeten niiden olevan kielteisempiä kuin kuusi vuotta sitten. Hän selvittää asenteiden muuttumista, niiden syitä ja erilaisten ryhmien asenteita, ja toteaa, että asenteet ovat kiristyneet suhteellisesti eniten niiden ryhmien keskuudessa, jotka kokevat muita useammin ulkomaalaisten uhkaavan sosiaalietujaan ja taloudellista asemaansa. Myönteisimmin asennoituvia olivat eniten koulutetut ja ulkomaalaisia tuntevat henkilöt.

Jaakkolan toisessa tutkimuksessa käsitellään puolalaisten tilannetta Suomessa haastattelujen perusteella. Ensimmäisen polven puolalaiset osavat puolan kieltä ja kuuluvat puolalaisista koostuviin sosiaalisiin verkostoihin, mutta heidän lapsiltaan ei ole perheen ulkopuolella juurikaan yhteyksiä puolalaisiin. Puolalaisten mahdollisuus säilyä etnisenä ryhmänä riippuu Jaakkolan mukaan siitä, muuttaako Suomeen edelleen puolalaisia.

Kajja Matinheikki-Kokko tarkastelee kirjoituksessaan Suomen pakolaisvastaanoton periaatteita ja käytäntöä eri näkökulmista. Hän käsittelee tutkimuksessaan ideologisia periaatteita, sosiaalisia suhteita, kulttuuri-identiteettiä, pakolaisten hyvinvointia ja pakolaisten kanssa työskentelevien asenteita. Matinheikki-Kokko toteaa Suomessa, useiden muiden maiden tapaan, olevan yleisenä kehityspiirteenä toisaalta julkisten pakolais- ja vähemmistöpoliittisten toimintaperiaatteiden yhdenmukaistuminen sekä itse käytäntöjen erilaistuminen. Hän ilmaisee myös huolensa siitä, että kuntien taloudellinen kehitys saattaa tulevaisuudessa vaikuttaa Suomen pakolaistyön käytäntöihin enemmän kuin viranomaisten pitkäjänteiset suunnitelmat ja pakolaistyöntekijöiden pyrkimykset.

Karmela Liebkind ja Liisa Kosonen tutkivat vietnamilaisia – Kososen tarkastellessa vietnamilaisia lapsia ja Liebkindin vietnamilaisia laajempaa ryhmänä. Keskeistä Liebkindin tutkimuksessa on, että perheen jäsenten erilainen akkulturoitumisnopeus vaikuttaa heidän kokemaansa stressioireiden määrään. Lisäksi sukupolvien välillä on ristiriitoja. Akkulturaatiokokemukset riippuvat paitsi iästä myös sukupuolesta. Akkulturaatioprosessista hyvin selvinneet muodostivat Liebkindin tutkimuksen mukaan prosessin vaativuudesta huolimatta enemmistön vietnamilaisista.

Kososen tutkimus paljasti, että vietnamilaiset pakolaislapset voivat psyykkisesti huonommin kuin suomalaiset lapset. Tämä näkyi masentuneisuutena ja ulkopuolisuuden tunteena. Pakolaisten hyvinvointiin vaikuttavat heidän omat taustansa ja historiansa sekä vastaanottavan yhteiskunnan rakenteet ja sen jäsenten suhtautuminen muualta

tulleisiin. Kosonen tarkastelee pakolaisten kielellistä asemaa ja toteaa tarvittavan riittävää ja pitkäaikaista tukea sekä suomen kielessä että opetuksessa yleensä. Sekä Kososen että Liebkindin tutkimuksissa päädyttiin sellaisiin tuloksiin, että pakolaisten hajasijoittaminen lisää akkulturaatiivista stressiä. Joten tärkeää olisi sijoittaa yksittäisten pakolaisten sijasta suurempia ryhmiä yhdelle alueelle, jolloin he saisivat tukea toisistaan.

Karmela Liebkind tarkastelee kokoavasti kirjan lopussa suomalaisen yhteiskunnan muuttumista monikulttuurisemmaksi ja monikulttuurisuuden ehtoja. Hän kirjoittaa maahanmuuttajien henkisestä hyvinvoinnista, Suomessa asuvien ja tänne muuttavien suhtautumisesta toisiinsa sekä vähemmistöpoliitikasta. Liebkind päättää kirjan varsin ajankohteisella toteamuksella etnisten suhteiden tutkimuksen kannattavuudesta: "Eräs yhteiskunta- ja käytäytymistieteiden tärkeimmistä tehtävistä nyt ja tulevaisuudessa on lisätä tietämystämme niistä tekijöistä, joiden avulla terve etninen identiteetti voidaan säilyttää ilman, että se muuttuu veriseksi kuluksi etnisten ryhmien ja kansakuntien välillä."

Minna Domander

Peter A. Fischer, Thomas Straubhaar: *Ökonomische Integration und Migration in einem Gemeinsamen Markt. 40 Jahre Erfahrung im Nordischen Arbeitsmarkt.* Verlag Paul Haupt, Berne 1994. 323 s.

Tämä kirja taloudellisesta integraatiosta ja muuttoliikkeestä liittyy keskusteluun yhdentyvästä Euroopasta ja työvoiman liikkuvuudesta. Kirjoittajat tarkastelevat pohjoismaiden välistä muuttoliikettä talous- ja muuttoliiketeorioiden pohjalta ja pohtivat muuttoliikkeiden tulevaisuutta Euroopassa pohjoismaisten kokemusten valossa. Lähestymistapa ei ole pelkästään taloustieteellinen, vaan osittain poikkitieteellinen.

Kysymys, johon kirja hakee vastausta, on tulevatko yhteiseurooppalaiset työmarkkinat aiheuttamaan massamuuttoliikkeitä Euroopan sisällä. Pohjoismaisten kokemusten valossa sellaisia ei olisi odotettavissa, vaan yhdentyminen aiheuttaisi pikemminkin elintaserojen tasoittumista.

Kirja on ajankohtainen ja tärkeä. Se on tarkoitettu myös oppikirjaksi, joten se on lukijaystävällinen. Asiasta kiinnostuneen ei kannata vierastaa sitä saksankielen takia, se on melko helppolukuisen ja sisältää hyvin mielenkiintoista tutkimustietoa – ja saksahan on yksi uuden Euroopan valtakielistä, jonka mieleenpalauttaminen maksaa vain.

Saapuneita julkaisuja/ Publications received

Muuttoliike/Migration

- Aaltonen, Aarne A.** (ed.): Kalevainen. Kalevan Ritarikunnan ja Kalevan Naisten Kalevalanpäivän juhla-julkaisu 1904–1994, Kalevan Naiset 90 vuotta. Lake Worth 1994. 103 p.
- Allwood, Jens et al.:** En pilotstudie om attityder i tvärkulturell kommunikation. Projekt rapport II. Papers in anthropological linguistics 16. Göteborgs universitet, 1987. 94 s.
- Ask, Karin et al.:** Socio-economic effects of training programs for refugees. Flyktingerådet, Report 1993:4. Oslo 1993. 59 p.
- Beckman, Irja:** Echoes from the past. New York Mills 1979. 171 p.
- Bergman, Lars et al.:** Samarbete, förståelse och attityder. Fallstudier av tvärkulturell kommunikation på svenska arbetsplatser. Projekt rapport IV. Papers in anthropological linguistics 18. Göteborgs universitet, 1988. 194 s.
- Borgegård, Lars-Erik et al.:** Att flyttatill glesbygden – On beskrivningsfaktorer bakom inflyttningen till Nordanstigs kommun. GERUM Nr 20. Umeå universitet 1993. 62 s.
- Borgen, Jan:** The Protection of Internally Displaced Persons by NRC: Platform, Concepts and Strategies. Flyktingerådet, Report 1994:1. Oslo 1994. 18 p.
- Borgen, Jan and Fjeld, Niels-Helge :** Report from Kosovo. Flyktingerådet, Report 1993:1. Oslo 1993. 17 p.
- Borrie, W. D.:** The European Peopling of Australasia. A Demographic History, 1788–1988. Canberra 1994. 403 p.
- Brozek, Andrzej:** Polish Americans 1854–1939. Interpress Publishers. Warzaw 1985. 274 p.
- De Geer, Eric:** Balts in Sweden. Regional distribution, 1950 and 1989. Uppsala 1994. 21 p.
- De Geer, Eric:** The Finns from Ingermanland. Some notes on the Ethnic Group's Historical Past, on the Mapping of its present Locations and about its Future. Uppsala 1994. 33 p.
- Detta är SIOS.** Samarbetsorgan för invandrarsorganisationer i Sverige. Stockholm 1992. 44 s.
- Ehlers, Pernille; Witzke, Agnes:** Somalia; bakgrund och framtid. Nordiska Afrikainstitutet. Uppsala 1992. 95 s.
- Finlands kultur og Norge.** Rapport Seminaret 4.–5. desember 1993. Norsk-Finsk Forening. Oslo 1994. 83 s.
- Folkhälsan i ett kulturmötesperspektiv.** Dokumentation från seminariet. Centrum för Medicinsk Humaniora; Karolinska Institutet; Landstingsförbundet. Norrköping 1992. 85 s.
- Franzén, Elsie C.:** 5 år efteråt ... en uppföljning av invandrarelever i grundvux. Stockholms universitet, pedagogiska institutionen, Forskningsrapport Nr 56, 1993. 85 p.
- Heikkilä, Kristiina:** Mer än halva livet – en studie om äldre finländska invandrare i Stockholm. Stockholms socialtjänst, FoU-rapport 1994:2. 61 s.
- Heradstveit, Daniel:** Ethnic Conflicts and Refugees in the Former Soviet Union. Flyktingerådet, Report 1993:3. Oslo 1993. 69 p.
- Heritage Languages in Ontario.** Polyphony Vol. 11. Multicultural History Society of Ontario. Canada 1989. 162 p.
- Hryniuk, Stella and Luciuk, Lubomyr (eds.):** Multiculturalism and Ukrainian Canadians. Identity, Homeland Ties, and the Community's Future. Polyphony Vol. 13. Multicultural History Society of Ontario. Canada 1993. 89 p.
- Immigrant & Passenger Arrivals.** A Select Catalog of National Archives Microfilm Publications. Washington DC 1991. 171 p.
- Jensen, Robert Ørsted:** "A Free Passage to Queensland" om den store udvandrerbølge fra Skandinavien til Australien i 1870'erne. Roskilde Universitetscenter. Frederiksberg 1994. 104 s.
- Juote, Mari ja Takalo, Pirjo:** Suomalaisia Inkerissä ja inkerinsuomalaisia Suomessa. Etninen identiteetti muuttuvana konstruktiona. Kulttuuriantropologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, 1994. 143 s.
- Kekkonen, Heikki:** Ruotsin priha. Hämeenlinna 1971. 185 s.
- Knowledge of Facts willingness to Act?** International Conference on Refugee Children. Flyktingerådet, Report 1994:2. Oslo 1994. 49 p.
- Koivisto, Hannele:** "Opiksi, huviksi ja varoitukseksi". Tutkimus Amerikka-kuvasta suomalaisessa painetussa sanassa vv. 1869–1901 – näkökulmana fennomaaninen Uusi Suometar. Lisensiaattitutkielma, kulttuurihistoria. Turun yliopisto, 1990. 367 s.
- Koivisto, Toivo:** Suomalaista sisua villissä idässä. Fridolf Höökin, suomalaisen valaanpyytäjän ja suuryrittäjän, merkilliset elämänvaiheet Itä-Aasiassa ja pohjoisilla merillä. Jyväskylä 1947. 367 s.
- Kostiainen Auvo (toim.):** Historian vähemmistöt. Minorities in History. Turun Historiallinen Arkisto 48. Turku 1994. 216 s.

- Kromayer, Heidi & Weltzer, Hans:** Fremmedsprogede børn i daginstitutioner. Udvikling af integrationsmodeller. Århus universitet og forlaget skolepsykologi. Slangerup 1990. 141 s.
- Kubiak, Hieronim et al. (eds.):** Miniejszoscí Polskie i Polonia w ZSRR. Jagiellonian University. Krakow 1992. 492 s.
- Laine, Marjaana:** Ulkomaalaisen oikeusasema Suomessa. Oikeuslähdekäsikirja. Työhallinnon julkaisu 42. Työministeriö. Tampere 1994. 188 s.
- Lyman, Susan Elizabeth:** The Story of New York; an informal history of the city from the first settlement to the present day. New York 1975. 282 p.
- Lemberg, Lauri:** St. Croix Avenue. Työmies Society. Superior 1992. 424 p.
- Marta, Claudio:** The Acculturation of the Lovara. IMFO-gruppen 1979:3. University of Stockholm, 1979. 31 p.
- Migration and the Environment.** IOM, International Organization for Migration. The Refugee Policy Group. 1992. 57 p.
- Nestler, Zsofia:** 6 år av flyktingmottagande. En utvärdering 1985–1990. Upplands Väsby kommun, 1990. 133 s.
- Nieminen, Mauri:** Ulkomaalaiset Suomessa. Tilastotietoa Suomen ulkomaalaisväestöstä. Tilastokeskus, SVT, Väestö 1994:3. Helsinki 1994. 36 s.
- Norberg, Perly Folstad (red.):** Lärer uten portefölje. Norsk voksenpedagogisk institutt. Trondheim 1991. 113 s.
- Packer, John and Myntti, Kristian (eds):** The Protection of Ethnic and Linguistic Minorities in Europe. Institute for Human Rights, Åbo Akademi University, 1993. 260 p.
- Pausewang, Siegfried and Pausewang, Attramadal:** Prepared for Returning? Flyktingerådet, Report 1993:5. Oslo 1993. 36 p.
- Repatriation during Conflict.** Flyktingerådet, Report 1992:1. Oslo 1992. 14 p.
- Rissanen, Kalle:** Amerikan suomalaisia. A.S.S.K:n kustantama. Superior 1924. 184 s.
- Rogers, Rosemarie and Copeland, Emily:** Forced Migration. Policy Issues in the Post-Cold War World. Tufts University. USA 1993. 151 p.
- Sakkeus, Luule:** Post-War Migration Trends in Estonia. Eesti Kõrgkoolidevaheline Demouringute Keskus. Rahvastiku-Uuringud Population Studies No. 15. Tallin 1991. 17 p.
- Sakkeus, Luule:** Post-War Migration Trends in Baltic States. Eesti Kõrgkoolidevaheline Demouringute Keskus. Rahvastiku-Uuringud Population Studies No. 20. Tallin 1993. 28 p.
- Sam, David Lackland:** Mental Health of Foreign Students. A Psychosocial Survey of Symptoms and Etiology of Mental Health of Foreign Students at the University of Bergen. 1989. 170 p.
- Schmidt, Gerth (bearbeitet):** Leb' Wohl Deutschland. Tagebuch der Auswanderung des Louis Frederick Faust 1877 nach Amerika. Förderverein Deutsches Auswandereremuseum. Berlin 1992.
- Sopta, Marin and Scardellato, Gabriele (eds.):** Unknown Journey: A History of Croatians in Canada. Polyphony Vol. 14. Multicultural History Society of Ontario. Canada 1994. 159 p.
- Stilling, Niels Peter and Olsen, Anne Lisbeth:** A New Life. Danish emigration to North America as described by the emigrants themselves in letters 1842–1946. Danes Worldwide Archives, Studies in Emigration History No. 6. Danmark 1994. 215 p.
- The State of the World's Refugees 1993.** The Challenge of Protection. UNRCH. USA 1993. 191 p.
- Sue, Derald Wing; Sue, David:** Counseling the Culturally Different. Theory and Practice. A Wiley-Interscience Publication. New York 1990. 324 p.
- Takalo, Pirjo:** Inkerinsuomalaiset paluumuuttajat – selvitys inkerinsuomalaisten integraatiosta ja viranomaispalvelujen käytöstä. Helsinki 1994. 93 s.
- Turvapaikkahakemuksen käsittely Suomessa.** Sisäasiainministeriö, Ulkomaalaiskeskuksen julkaisu 1/1994. Helsinki 1994. 16 s.
- Webster, Judy:** Specialist Indexes in Australia. A Genealogist's Guide 1994 Edition. Salisbury 1994.
- Virta, Erkki:** Tvåspråkighet, tänkande och identitet. Studier av finska barn i Sverige och Finland. Del I, Sammanfattning. Stockholms universitet, psykologiska institutionen. Edsbruk 1994. 69 s.
- Virta, Erkki:** Tvåspråkighet, tänkande och identitet. Studier av finska barn i Sverige och Finland. Del II, Delstudier. Stockholms universitet, psykologiska institutionen. Edsbruk 1994. 109 + 52 + 85 s.
- Voitto.** Quincyn Työväenyhdistyksen Juhlajulkaisu Oman Talon Viikiksiin. Työmiehen Kustannusyhtiön Kirjapaino. Hancock 1905. 30 s.
- Öst, Anna-Carin:** Medborgare eller främling? – en studie av medborgarskapsregleringen i Estland, Lettland och Litauen. Avhandling pro gradu i folkrätt. Åbo Akademi, 1993. 139 s.

Muu kirjallisuus/Other publications

- Alanen, Ilkka (ed.):** The Baltic States at a Crossroads, Preliminary Methodological Analyses. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 56. Jyväskylä 1993. 128 s.

- Alho, Olli** (toim.): *Latinalaisen Amerikan haaste*. WSOY. Porvoo 1969. 193 s.
- Bates, Daisy**: *The Passing of the Aborigines, a lifetime spent among the natives of Australia*. Great Britain 1966. 272 p.
- Borgegård, Lars-Erik**: "Den vet som vida färdas". Reserapport från en kulturgeografisk exkursion i Kanada våren 1993. GERUM Nr 19. Umeå universitet, 1993. 320 s.
- Beardsley, H. M.**: *Joseph Smith and his Mormon Empire*. USA 1931. 421 p.
- Blainey, Geoffrey**: *Mines in the Spinifex. The Story of Mount Isa Mines*. Australia 1978. 256 p.
- Brown, Claude**: *Manchild in the Promised Land*. USA 1965. 415 p.
- Casey, Robert J. and Borglum, Mary**: *Give the Man Room. The Story of Gutzon Borglum*. USA 1952. 326 p.
- Castro-Hidalgo, Abelardo**: "Röda jättar och vita dvärgar". En studie om kontaktnätet bland forskare vid mindre och större högskolor. Pedagogisk forskning i Uppsala 106. Uppsala universitet, 1993. 67 s.
- Daniels, John**: *American Cooperatives. Yesterday – Today – Tomorrow*. The New Leader Publishing Association. New York 1945. 40 p.
- Falk-Rönne, Arne**: *Amazon – havahtuva jättiläinen. Vaikutelmia Latinalaisesta Amerikasta*. Gummerus. Jyväskylä 1966. 310 s.
- Fiftieth Anniversary of the United Cooperative Farmers INC**. UCF 1928–1978. Fitchburg 1978. 26 p.
- Fodor, Eugene** (ed.): *South America 1970. A Comprehensive handbook of the whole Continent*. Great Britain 1970. 613 p.
- Hennig, Roger and Liljenäs, Ingrid**: *Från koncentration till spridning. En utvärdering av regionalt utvecklingsarbete i Jämtlands län*. GERUM Nr 21. Umeå universitet, 1994. 61 s.
- Huovinen, Sulo** (red.): *Ingermanland – om land och folk*. Kulturfonden för Sverige och Finland. Sverige 1993. 298 s.
- Hyvinvoinnin parempi huominen**. Eva-raportti julkisesta sektorista 1994. Elinkeinoelämän valtuuskunta, 1994. 101 s.
- Karjalaisen perinteen työryhmän tutkimuksia**. Karjalan Liitto, Karjalainen kulttuurikeskus, Julkaisu- ja n:o 1. Helsinki 1982. 91 s.
- Kauppinen, Nabai**: *Majan poika*. Kuurojen Lähetys r.y. Turku 1980. 30 s.
- Kilpinen, Inkeri**: *Kulkurin kertomuksia. Andeilta Amazonille*. Kirjayhtymä. Jyväskylä 1982. 292 s.
- Lahti-Kotilainen, Leena**: *Työpaikkojen inhimillinen tasa-arvo*. Arviointia ja kehittämistä koskeva tutkimusprojekti. Työhallinnon julkaisu 43. Työministeriö. Tampere 1993. 173 s.
- Lenin, N.**: *Köyhälistön vallankumous ja luopio Kautsky*. Amerikan Suomalaisten Sosialististen Kustannusliikkeiden Kustantama. Superior, Wis. 1918 tai 1919. 144 s.
- Kunnas, Tarmo**: *Suomi Ranskassa. Mitä Suomi voi oppia Ranskan kokemuksista*. Elinkeinoelämän valtuuskunta, 1994. 72 s.
- Pulkkinen, Marjatta**: *Arkimorsian. Runokertomuksia*. Kokkola 1993. 71 s.
- Rapeli, Toivo**: *Kuohuvassa Etelä-Amerikassa*. Kirjapaja. Hämeenlinna 1974. 371 s.
- Recent Demographic Developments in Europe 1993**. Council of Europe Press. Belgium 1994. 384 p.
- Siirala, Reino**: *Ekonomi Etelänristin valtakunnassa*. WSOY. Porvoo 1945. 336 s.
- Smith, Barbara and Barnett, Redmond J.** (eds.): *Russian America: The Forgotten Frontier*. Washington State Historical Society. Washington 1990. 255 p.
- Syrjälä, Savelle**: *The Story of a Cooperative. A Brief History of United Co-operative Society of Fitchburg*. Unite Co-operative Society, Fitchburg, Mass. Boston 1947. 64 p.
- Sulkunen, Olavi; Raina, Jyrki** (toim.): *EY:n työoikeus ja Suomi*. Jyväskylä 1991. 49 s.
- Suomalaisten EU-kannanotot, kevät 1994**. Elinkeinoelämän valtuuskunta, 1994. 60 s.
- Tiusanen, Tauno**: *Baltian maat muutoksessa. Elinkeinoelämän valtuuskunta, 1993*. 58 s.
- Varavoimasta voimavaraksi**. EVA-raportti naisten asemasta yhteiskunnassa. Elinkeinoelämän valtuuskunta, 1994. 63 s.
- Vesanen, Uno**: *Yli 4000 vuotta vanhoja muureja murtamassa*. Mission Press Society. Saarijärvi 1988. 244 s.
- Viro-vuosikirja 1994**; *artikkeleita, tietoja, tilastoja, uutisia*. Suomalaisuuden liitto ja Viro-yhdistysten liitto. Helsinki 1993. 127 s.
- 20 Years of Cooperation**. United Co-operative Farmers, INC. 1928–1948. Supplement to "The Co-operative Farmer". Boston 1948. 36 p.
- Young, William**: *An Account of the Black Charaibs in the Island of St. Vincent's: with the Charaib Treaty of 1773, and other original documents*. Compiled from the papers of the Late Sir William Young, Bart. Great Britain 1971. 125 p.
- Zilliacus, Ville**: *Karjalasta kajahti. Muistiinpanoja Kaakkois-Suomen radiosta vuoteen 1944*. Karjalan Liitto, Karjalainen kulttuurikeskus, Julkaisu n:o 3. Joensuu 1985. 87 s.

Dear reader of Siirtolaisuus–Migration!

The quarterly Siirtolaisuus–Migration publishes news of recent research in the field of migration, reviews new publications dealing with migration, and keeps its readers informed of forthcoming conferences and other events of interest.

We have the pleasure to inform you that the subscription price for the year 1994 is still only US\$12.00. Please, pay by cheque addressed to

**Institute of Migration
Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland**

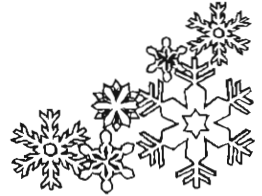
Thank you for your continuing interest!

*Toivotamme kaikille lukijoillemme
Hyvää Joulua
ja Onnellista Uutta Vuotta!*

*Vi önskar alla våra läsare
God Jul
och Gott Nytt År!*

*We wish all our readers
a Merry Christmas
and a Happy New Year!*

Miten maahanmuuttajakoulutuksen käyneet sijoittuvat koulutus- ja työmarkkinoille?

- Miten yleiset tavoitteet on saavutettu sen kanssa tekemisissä olevien ihmisten näkökulmasta?
- Ovatko opiskelijoiden tavoitteet samat kuin opettajien ja opetushallituksen?
- Millaisia ongelmia eri ryhmillä on maahanmuuttajakoulutuksessa ja sen jälkeen?
- Syntyykö maahanmuuttajakoulutuksen jälkeen "kursikierteitä"?
- Mitkä ovat maahanmuuttajakoulutuksen ongelmakohdat?

Kulttuuritausta ja maahanmuuttajakoulutuksen tuloksellisuus
-kirjaa voi tilata Siirtolaisuusinstituutista

Piispankatu 3, 20500 Turku
puh. 921-23 17 536, fax 921-23 33 460

Hinta 70 mk + postikulut